

Víkend v městysu - analýza trávení volného času z pohledu adolescentů

Zdeňka Perková

Bakalářská práce

2015



Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Institut mezioborových studií
akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Zdeňka Perková**
Osobní číslo: **H128366**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Víkend v městysu – analýza trávení volného času z pohledu adolescentů**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováváno podle pokynů obsažených v SR UTB ve Zlíně č. 7/2014, včetně příloh, případně podle dalších materiálů. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce. S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- na analýzu volnočasových aktivit adolescentů v průběhu víkendu;
- na otázku, jak tráví adolescenti víkend na malém městě (městysu).

Součástí práce bude empirické dotazníkové šetření zaměřené na trávení volného času adolescentů na malém městě Veverská Bítýška.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

GAVORA, Peter. Výzkumné metody v pedagogice: příručka pro studenty, učitele a výzkumné pracovníky. Brno: Paido – edice pedagogické literatury, 1996, 130 s. ISBN 80-859-3115-X.

HOFBAUER, Břetislav. Děti, mládež a volný čas. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, 176 s. ISBN 80-717-8927-5.

MACEK, Petr. Adolescence. 2., upr. vyd. Praha: Portál, 2003, 141 s. ISBN 80-717-8747-7.

PELIKÁN, Jiří. Hledání téžistě výchovy. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2007, 175 s. ISBN 978-802-4612-652.

SHARRY, John. Řešíme problémy s výchovou dětí a dospívajících. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2006, 143 s. Pedagogicko-psychologický rádce rodiče.

Další literatura bude obsažena v Projektu bakalářské práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Jiří Dalajka, Ph.D.

Institut mezioborových studií

Datum zadání bakalářské práce:

15. prosince 2014

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2015

Ve Zlině dne 15. prosince 2014


doc. Ing. Anetka Lengalová, Ph.D.
děkanka




doc. PhDr. Miloslav Jířl, Ph.D.
vedoucí katedry

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připsuší-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považuji se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Brně 29.3.2015

ADEŇKA TERKOVÁ 
Jméno, příjmení a podpis diplomanta

ABSTRAKT

Abstrakt česky

Bakalářská práce je zaměřena do oblasti volného času a volnočasových aktivit. V první části práce se věnuji vývojovému období, kterým je adolescence z pohledu současnosti a minulosti, vývojovým a psychosociálním změnám dospívajících, sebepojetí, jejich socializaci a vytváření mezilidských vztahů. Dále teoretickému pohledu na volný čas, pedagogice volného času a nabídce volnočasových aktivit v městysu. Druhá část je věnována výzkumu a vyhodnocení dotazníkového šetření.

Cílem výzkumu bylo zjistit odpověď na výzkumnou otázku „Jakým způsobem tráví svůj volný čas adolescenti o víkendu ve Veverské Bítýšce?“

Klíčová slova:

Adolescence, volný čas, volnočasové aktivity, pedagogika volného času.

ABSTRACT

This bachelor thesis aims to deal with leisure time and leisure activities. The first stage focuses on the development of leisure time activities over time and examines adolescence activities from a historical and current point of view and also looks at the developmental and psychosocial changes of adolescence, self-concept, socializing and how they create interpersonal relationships. In addition to this, the thesis focuses on the theory and education of leisure time, and the possibility of leisure activities in the community. In the second stage, research and evaluation of the questionnaire are undertaken.

The main target of the research was find answer on the research question: “What type of leisure activities do adolescents from Veverska Bityska prefer? “

Keywords:

Adolescence, leisure time, leisure activity, leisure education.

Poděkování

Děkuji Mgr. Jiřímu Dalajkovi, Ph.D. za vedení bakalářské práce, za rady a cenné připomínky, metodickou pomoc, vstřícnost a ochotu které, se mi dostalo při jejím zpracování.

Zdeňka Perková

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Brno 2015

Zdeňka Perková

OBSAH

ÚVOD.....	8
I TEORETICKÁ ČÁST.....	9
1 ADOLESCENCE.....	10
1.1 POHLEDY NA OBDOBÍ ADOLESCENCE V HISTORII A SOUČASNOSTI	12
1.2 ETAPY ČASOVÉHO OBDOBÍ ADOLESCENCE.....	13
1.3 VÝVOJOVÉ ZMĚNY V ADOLESCENCI	15
2 VOLNÝ ČAS.....	21
2.1 POJETÍ VOLNÉHO ČASU	22
2.2 ČINITELÉ OVLIVŇUJÍCÍ TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU	26
2.3 PEDAGOGIKA VOLNÉHO ČASU	27
2.4 DRUHY A AKTIVITY VOLNÉHO ČASU	28
2.5 ZDRAVÍ A ŽIVOTNÍ STYL	32
2.6 ZDRAVÝ ŽIVOTNÍ STYL	33
3 SPECIFIKA MĚSTYSU, VÝZKUMY SOUVISLOSTI Z POHLEDU TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU	37
3.1 HISTORIE A SOUČASNOST	37
3.2 MOŽNOSTI VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT	41
II PRAKTICKÁ ČÁST	45
4 CÍL VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	46
4.1 CHARAKTERISTIKA METODY VÝZKUMU A VÝBĚR RESPONDENTŮ	47
4.2 VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	48
4.3 DISKUSE	67
5 ZÁVĚR	71
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	73
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	76
SEZNAM OBRÁZKŮ	77
SEZNAM GRAFŮ	78
SEZNAM PŘÍLOH.....	79
PŘÍLOHA1 : DOTAZNÍK.....	80

ÚVOD

K výběru tématu mě inspirovaly moje dvě dcery. Volný čas o víkendu tráví ve svých pokojích u počítače, vidíme je maximálně, když mají hlad. Tento styl života, zvláště pokud je venku krásné počasí, mě docela znepokojuje. Jsem z generace, která většinu volného času trávila venku s kamarády. Z tohoto důvodu bych chtěla zjistit, jací jsou dnešní dospívající, co dělají a prožívají, zda čtou, sportují, chodí do kina na koncerty a s kým svůj čas tráví.

V první části teoretické práce se věnuji jedné z etap lidského života - adolescenci. Bouřlivému a konfliktnímu období mezi dětstvím a dospělostí, ve kterém probíhají velké vývojové změny člověka od poznávání, učení, přijímání nových rolí až po vymezení vlastního životního prostoru.

Druhá část je věnována volnému času, nedílné součásti života každého z nás. Pod tímto pojmem si můžeme představovat cokoliv, převážně však čas, ve kterém můžeme uspokojovat své potřeby a díky tomu prožívat příjemné chvíle.

Ve třetí části popisuji možnosti trávení volného času v minulosti a současnosti v městysu Veverská Bítýška.

V praktické části jsem provedla deskriptivní výzkum. Položila jsem si základní výzkumnou otázku „Jakým způsobem tráví svůj volný čas adolescenti o víkendu ve Veverské Bítýšce?“ a z té vyplynuly další dílčí otázky. Na základě dílčích otázek jsem sestavila dotazník a jeho prostřednictvím jsem provedla výzkumné šetření. Výsledky šetření jsou vyhodnoceny v závěru mé práce.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ADOLESCENCE

Jedna z etap lidského života mezi dětstvím a dospělostí se obvykle nazývá mládí. Jedinci, prožívající tuto složitou fázi života náleží do sociální skupiny jednotně pojmenované jako mládež. Mládež není biologickým fenoménem, ale sociokulturním jevem, jehož podoby se projevují v měnícím se sociálním postavení, v právních vztazích, ve způsobu a stylu života mladých lidí. Mládež je tvořena dosud nezralými jedinci, kteří ještě nezastávají zdaleka všechny role dospělých. Na tento úkol se teprve připravují. Významnými podmínkami pro něj jsou: příprava na výkon povolání, adaptace a osvojování si profese, osvojování si společenských mechanismů a společenských norem, získávání nového společenského statusu, spočívající v postupném přebírání nových společenských rolí, role přítele, manžela, rodiče. Mládež můžeme považovat za takovou sociální skupinu, která není pracovně ani společensky aktivní. Je to část populace, kterou jednoznačně nemůžeme zařadit mezi děti, ale nepatří ani do skupiny sociálně dospělých. Pojem mládež bývá někdy nahrazována pojmem adolescence.¹

Termín adolescence je odvozen z latinského slovesa *adolescere* což znamená dorůstat, dospívat či mohutnět. Jako termín označující určité období života člověka bylo toto slovo použito poprvé v 15. století (Muuss, 1989). Přitom označení *adolescenti* (typické pro psychologii) se v českém jazyce volně zaměňuje s označením *dospívající* či *dorost* (typické pro lékařské vědy) a rovněž s širším označením *mládež* (charakterističtější pro sociologii a pedagogiku).²

G. S. Hall je nazýván „otec adolescence.“ Přirovnává adolescenci k německému literárnímu hnutí 18. století „*Sturm und Drang, které bylo charakteristické idealismem, plným vyjadřováním emocí, revoltou proti všemu starému, odhodláním žít jinak až do všech důsledků, i za cenu nejvyššího utrpení. V adolescenci jako by se člověk podruhé narodil.*“ Adolescenci líčí jako nevyhnutelný a dramatický střet protikladných tendencí v člověku.³

¹ KRAUS, B., *Středoškolská mládež a její svět na přelomu století*. Brno. Paido. 2006. s. 10.

² MACEK, P., *Adolescence*. Praha. Portál. 1999. s. 11.

³ MACEK, P., *Adolescence*. Praha Portál. 1999. s. 17.

Dobu adolescence nelze jednoznačně ohraničit, nelze určit, kdy přesně mládež překročí práh dospělosti. Věk mládeže a věk dospělosti se vzájemně prolíná. V poslední době se dokonce hovoří o tzv. „postadolescenci“, jako o nově vznikající životní etapě. Mohutný rozvoj vzdělávání způsobuje prodlužování období školní docházky, tím pádem se prodlužuje i období dospívání. Mladí setrvávají ve školách stále delší dobu. Věková hranice postadolescencence je vymezena od 20 do 30 roku života. Typickým znakem této fáze je odkládání sociálních rolí, odklad rodičovství, mladí s rolí dospělého spíše experimentují, než aby ji zodpovědně přijímali. Vyznačuje se ekonomickou závislostí na rodičích, oproti samostatnosti v ostatních oblastech života. Klasickým příkladem jsou studenti vysokých škol. V současné době je jejich trendem zůstat doma u rodičů, na rozdíl od dřívější, kdy se snažili co nejdříve osamostatnit.⁴

Pro věkovou kategorii adolescence je charakteristická zvýšená míra kritičnosti, touha po svobodě myšlení a jednání, nevyrovnané sebevědomí, tužba po samostatnosti. Mladí obtížně uznávají kompromisy, neradi přijímají kritiku, mají sklony negovat jednání druhých. Jsou impulsivní v jednání, situace řeší radikálně. Na připomínky dospělých reagují podrážděně, což je důsledkem absence dostatečných obranných mechanismů proti přecitlivělosti a nedůtklivosti. Toto období je poměrně dlouhé a složité, mládež vstupuje do reality, hledá cestu k začlenění do nových rolí, prožívá selhání, výhry, zklamání, konflikty a při tom si vytváří své hodnotové systémy. Celé období představuje proces, při kterém se ze závislého jedince formuje relativně nezávislý člověk, nesoucí plnou odpovědnost za své jednání. Proces bývá často označován jako sociální zrání, jehož vyvrcholením je ukončené vzdělání, stálé zaměstnání, ekonomická nezávislost na rodičích, občanská a politická plnoletost, založení vlastní rodiny. Doba sociálního zrání s sebou nese i důležité mezníky v životě každého člověka, které mají rozhodující vliv na jeho další vývoj. Jedním z takových mezníků je bezesporu ukončení povinné školní docházky a rozhodování co dál. Dalším důležitým hraničním bodem je ukončení středního vzdělání a opětovné rozhodování, zda pokračovat ve své profesní přípravě, nebo vstoupit přímo do praxe. Ve druhém případě přichází problémy s hledáním vhodného uplatnění. Neméně závažným

⁴ KRAUS, B., *Středoškolská mládež a její svět na přelomu století*. Brno. Paido. 2006 s. 16.

zlomem v sociálním vývoji je volba partnera a založení rodiny. Všechna výše uvedená rozhraní lidského života kladou značné nároky na každého jednotlivce, zejména na jeho samostatnost, cílevědomost a iniciativnost a současně ověřují schopnost uplatnění získaných poznatků a vzorů v chování v praxi. Dospělost vyžaduje zásadní změnu stylu života spočívající v přechodu k aktivnímu, produktivnímu přístupu.

1.1 Pohledy na období adolescence v historii a současnosti

Adolescencí procházíme v druhém desetiletí našeho života. Vymezení této konkrétní časové etapy lidského života se u různých autorů liší. Většinou je datována od 15 do 20 až 22 roku života.

Aristoteles rozdělil život člověka do sedmiletých etap. Adolescenci přiřadil třetí období od 14-21 let. Toto období bylo chápáno jako období, ve kterém by se měl u člověka dokončit tělesný a pohlavní vývoj, zformovat charakter, myšlení a rozum. J. J. Rousseau začal více uvažovat o adolescenci jako samostatném období mezi dětstvím a dospělostí. Život rozdělil celkem do 5 stádií a adolescenci vymezil část od 15 do 20 roku života. Nástupem kapitalismu došlo ve společnosti k velkým sociálním změnám. V důsledku potřeby volné a kvalifikované pracovní síly a následně i migrace obyvatelstva za prací se styl života dospělých postupně oddělil od života dětí. Období adolescence získalo svůj zvláštní význam. V moderní společnosti byla adolescence z pohledu sociologického a sociálně psychologického chápána jako samostatné období úzce spojené s přípravou jednotlivce na jeho dospělou roli. Z vývojového hlediska je adolescence přechodné stádium od období částečné závislosti na druhých lidech do stádia relativní nezávislosti. V posledních desetiletích adolescence získala na významu. Má svůj sociální, ekonomický, pedagogický, zdravotní i kulturní rozměr.⁵

Obdobím adolescence se zabývá mnoho koncepcí, postupem času se vyvíjela i řada teorií a pohledů na toto období. Tradiční pohled na období adolescence zdůrazňující konfliktnost vysvětluje G. S. Hall. Adolescenci vidí, jako období plné zvrátů a protikladných postojů.

⁵ MACEK, P., *Adolescence*. Praha. Portál. 1999. s. 13-20.

U mladistvých se rychle střídá nadšení s pesimismem, citlivost s nezájmem, vyhledávání kontaktů se samotou.⁶

Cílem autora této koncepce bylo zřejmě objasnit velmi složité období adolescence se záměrem, aby tyto poznatky byly zohledněny a uplatněny ve výchovném procesu v rodině, tak i ve vzdělávacích institucích. Problematické období adolescence vidí jako přirozené a normální. Jako k takovému, je třeba k němu přistupovat. Pokud je etapa překonána, adolescenti postupně dospívají a stávají se platnými členy společnosti.

Dalším pohledem na adolescenci se zabýval R. J. Havighurst. Východiskem jeho konceptu je vývojový úkol, který nejen obsahuje potřeby a očekávání společnosti, ale také potřeby a očekávání samotného adolescenta. Havighurst určil škálu vývojových úkolů jako např. přijetí vlastního těla, abstraktní myšlení, schopnost utvářet vztahy s vrstevníky, respekt k rodičům, získání profesní kvalifikace, utřídění hierarchie hodnot.⁷

Zvládání těchto vývojových úkolů nemá vždy hladký průběh, dochází k zvrátům. Ke splnění úkolu, dochází někdy dříve někdy později, v krajních případech nelze úkol zvládnout, což se projevuje na chování dospívajícího. Teorii ontogenetického vývoje propracoval v osmi etapách E. H. Erikson. Adolescence je pátým stádiem životního cyklu. Jako námět na splnění vývojového úkolu slouží dospívajícím uznávané vzorce chování dospělých v jejich okolí. Problémy nastávají, pokud nerespektují daná pravidla, poté jsou odsuzováni a zavržováni.

Dospíváním vstupuje dítě do zcela nové situace, mění se vztah k vlastnímu tělu, přichází nové možnosti, nové kompetence, jedinec získává více životního prostoru, ale oproti dospělému nemá adolescent jasná kritéria pro své chování, není určeno, jak se má chovat, jaké chování je od něj očekáváno. Ocítá se v situacích, kdy je jednou považován za dítě a podruhé za dospělého. Nejistota vede dospívající k neočekávaným reakcím, výbuchům emocí, k častým konfliktům s rodiči. Chování adolescentů je do značné míry ovlivněno prostředím, ve kterém se jedinec nachází.

⁶ MACEK, P., *Adolescence*. Praha. Portál. 1999. s 17.

⁷ LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D., *Vývojová psychologie*. Praha. Grada. 2006. s 152.

Životní prostor byl důležitý v pohledu na adolescenci jako konceptualizaci vlastního životního prostoru U. Bronfenbrennera. Základem je ekologický systém obsahující biologickou i sociální interakci. Systém rozděluje na mikrosystém, mezosystém, exosystém a makrosystém. Mikrosystém se skládá z osob, se kterými je adolescent běžně v kontaktu (rodina, školní třída). Mezosystém tvoří síť mezi jednotlivými mikrosystémy. Ve vývoji adolescenta hrají zásadní roli vztahy mezi mikrosystémem a mezosystémem. K problémům dochází v uznávání rozdílných hodnot v jednotlivých systémech. Exosystém je mezosystém rozšířený o další sociální struktury, adolescent s nimi není přímo v kontaktu, ale přesto jimi může být ovlivňován. Makrosystém zahrnuje tradice, morálku, kulturu a masmédiá. Bronfenbrenner odkazuje na rizika spojená s přehlížením vlivu makrosystému.⁸

Vývoj v průběhu adolescence je ovlivňován celou řadou na sobě nezávislých faktorů. Adolescenti jsou ovlivňováni biologickými činiteli, osobní zkušeností, rodiči, vrstevníky, vychovateli, vyučujícími a prostředím. Všechny tyto vlivy dotváří adolescentovo hodnocení sebe sama, pocit vlastní jedinečnosti. Všechny biologické proměny dospívajících jsou spojeny s jejich sebehodnocením a sebeuvědomováním. Reakce od vrstevníků poskytují adolescentům neocenitelnou zpětnou vazbu.

Velmi zajímavým pohledem na adolescenta jako na tvůrce vlastního vývoje je pohled R. M. Lerner. Jeho základem je dynamický interakční model. Model rozlišuje čtyři stupně analýzy vývoje, úroveň historická, psychologická, sociokulturní a biologická. Změny v jednotlivých stupních, probíhající v čase se promítají do ostatních stupňů, konečným výsledkem je celková proměna osobnosti adolescenta.⁹

Každý z výše uvedených pohledů na období adolescence je specifický a něčím zajímavý. Náhledy autorů na problematiku dospívajících se vzájemně doplňují a obohacují. Při jejich podrobnějším studiu lze získat cenné a užitečné informace o tomto náročném období v životě člověka.

⁸ MACEK, P., *Adolescence*. Praha. Portál. 1999. s. 34.

⁹ MACEK, P., *Adolescence*. Praha. Portál. 1999. s. 36

1.2 Etapy časového období adolescence

Na americkém kontinentu je adolescencí označováno období mezi dětstvím a dospělostí, je přirovnáváno k mostu mezi dětstvím a dospělostí. Nástup adolescence je individuální. Člověk prochází komplexními psychosociálními proměnami, mění se jeho osobnost i jeho společenská pozice. Začátek tohoto období je spojen s reprodukční zralostí a v jeho průběhu se ukončuje tělesný růst. Člověk se stává samostatným a přebírá postupně roli dospělého. Adolescenci dělíme do tří fází: časnou, střední a pozdní. Každá tato etapa má své charakteristiky.

Časná adolescence je obdobím od 10 do 13 let s převládajícími pubertálními změnami. U adolescentů se objevují první biologické a fyzické změny, pohlavně dozrávají, začínají projevovat zvýšený zájem o vrstevníky opačného pohlaví.

Střední adolescence je doba od 14 do 16 let. Charakteristické jsou pro ni úvahy, hodnocení a hledání vlastní identity. Jedinci se v této době snaží o výraznou odlišnost od ostatních lidí například v chování, oblékání, poslechu hudby, současně ve snaze maximálně se přiblížit svým vrstevníkům.

Pozdní adolescence je etapou směřující k dospělosti, obvykle od 17 do 20 let, ve kterém dospívající ukončuje vzdělání a hledá pracovní uplatnění. Zvyšuje se u něj potřeba někam patřit a s někým něco sdílet. Je plně zodpovědný za své jednání. Přemýšlí nad svou budoucností, o svých plánech a jejich naplnění. Rozhoduje se o případném studiu na vysoké škole, ekonomickém osamostatnění, odstěhování od rodičů, manželství, rodičovství.¹⁰

1.3 Vývojové změny v adolescenci

V období pubescence a adolescence dochází u dospívajících k celé řadě vývojových změn. Nejmarkantnější jsou změny tělesné, biologické, emocionální, psychosociální a změny kognitivní. Pubescence je někdy nazývána jako období pohlavního dospívání, v důsledku hormonálních změn přichází první menstruace, poluce, proměnlivost nálad a zvýšená

¹⁰ MACEK, P., *Adolescence*. Praha. Portál. 1999. s. 45-47.

citlivost. Na první pohled je viditelný zrychlený růst, zvyšující se váha. U chlapců se tělesný vývoj projevuje především nárůstem svalové hmoty a růstem do výšky. Postava děvčat dostává oblé křivky a získává ženské tvary. V adolescenci již nedochází k tak zřetelným a převratným změnám. Přesto je vlastní tělo objektem velkého zájmu mládeže. V případě, že jsou se svým zevnějškem spokojeni, mají pocit jistoty, jsou uznáváni ostatními vrstevníky, pokud se líbí sami sobě, cítí se dobře i ve vztahu k opačnému pohlaví. Všechny výše uvedené skutečnosti podporují sebevědomí mladého jedince. Přiblížení se ideálu krásy je častější u dívek, než u chlapců. Dívky jsou v tomto směru vynalézavé a věnují velké úsilí svému zevnějšku. V krajních případech může dojít až k ohrožení jejich zdraví (mentální anorexie, bulimie).

„Dívky vnímají jako důležitý vzhled jednotlivých partií těla, kdežto pro chlapce je významný především vzhled tváře a hodnocení postavy.“¹¹

Adolescenci můžeme označit jako velmi citlivé období pro možný rozvoj rizikového a problémového chování, zvláště vážné je poškozování tělesného i duševního zdraví adolescentů, které je ohrožením celé společnosti. Charakteristické oblasti problémového chování se nejčastěji vyskytují v:

- Sklonu k páchání a páchání trestné činnosti,
- Násilí, týrání, šikana, agrese,
- Rasové nesnášenlivost a diskriminace některých skupin,
- Alkoholismus, kouření,
- Užívání drog,
- Sexuálně rizikové chování,
- Poruchy příjmu potravy,
- Sebevražedné pokusy,
- Kriminalita.¹²

¹¹ SMÉKAL, V., *Utváření a vývoj osobnosti: psychologické, sociální a pedagogické aspekty*. Brno. Barrister. 2002. s. 62.

¹² MACEK, P., *Adolescence*. Praha. Portál. 1999. s. 96-97.

Pro eliminaci problémového chování adolescentů je nejpodstatnějším faktorem rodina. Důležitou roli hraje vzdělání a zaměstnání obou rodičů, dále pak začlenění rodiny do dalších sociálních struktur. Rodiče svým způsobem chování, názory, uznávanými hodnotami, normami i přesvědčením ovlivňují vývoj svých dospívajících dětí. Během adolescence nastupuje stále rostoucí vliv vrstevníků a zájmy kamarádů, proto je důležitá důsledná a neustálá kontrola ze strany rodičů.

Neméně důležitým činitelem ovlivňujícím chování a názory adolescentů jsou média, zejména internet. Tyto fenomény dnešní doby, snadno dostupné, obklopují mladé lidi ze všech stran a nemůžeme je pominout. Za zanedbatelný nelze považovat ani vliv školního prostředí, prostor působení vrstevníků, ale také osobností učitelů a vychovatelů. Vývoj každého jedince je vždy individuální, některý z faktorů ovlivní jeho vývoj více, jiný ho nezasáhne vůbec. Stěžejní, z široké škály činitelů formující osobnost člověka, zůstává stále rodina.

Celé období adolescence je také ve znamení kognitivních změn. Jsou položeny základy abstraktního myšlení, zvyšuje se množství informací, které jsou ukládané do dlouhodobé paměti. S přibývajícím věkem a zkušenostmi narůstá i počet informací v dlouhodobé paměti. Z hlediska emocionálního vývoje se doba adolescence v jednotlivých etapách liší. V rané adolescenci narůstají emoce a city, vztahující se k erotické sféře života. Emoční labilita, tedy emoční ladění se často mění, mají tendenci reagovat přehnaně precitlivěle na běžné podněty. U dospívajícího se často mění nálady, které nedokáže prozatím usměrnit a mnohdy je jimi sám zaskočen. Velká impulzivita se střídá s úplnou apatií. Střední adolescence je charakterizována již menší impulzivností, podrážděností a poměrně vyšší stálostí. Vyvíjí se mravní citění a estetické citění.¹³

Konec adolescence je klidnější, přichází stabilizace emočního prožívání. Rodí se touha po přátelství, objevuje se zamilovanost. Přesto se jedinec za své city stydí, uzavírá se do sebe, snaží se nedat najevo, jak se uvnitř sebe cítí. Postupně mizí i náladovost a dochází k celkové stabilizaci.¹⁴

¹³ VÁGNEROVÁ, M., *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha. Portál. 2000. s. 341.

¹⁴ SKORUNKOVÁ, R., *Úvod do vývojové psychologie*. Hradec Králové. Gaudeamus. 2011. s. 51.

Nový pohled mladistvých na svět kolem sebe a nové myšlení, způsobené změnami v adolescenci, má za následek nové hodnocení sebe sama, hodnocení druhých lidí, s čímž souvisí změna vztahů a postojů. Sebepojetí a sebehodnocení má velký význam pro toto období. Sebepojetí je vytvářeno souhrnem znalostí a pocitů o sobě samém v průběhu ontogeneze. Vytváří se v kontaktu s kamarády, rodiči, sourozenci, učiteli apod. Škola je místem, kde v mnoha situacích může docházet ke snižování sebepojetí ze strany spolužáků nebo učitelů. Mezi specifické otázky adolescentů v tomto čase patří zejména: „Jaký doopravdy jsem?“ – „Jaký bych měl být?“ Z neuspokojivých odpovědí na tyto otázky plynou nepříjemné pocity, někdy dokonce pocity viny a úzkost. U sebepojetí hraje podstatnou roli prestiž, dominance, čestnost, upřímnost. Sebehodnocení je schopnost vnímat sám sebe, své chování a prožívání. Je vyjádřeno v každém hodnocení sebe sama a je nedílnou součástí nalézání vlastní identity.

Erik Homburger Erikson pokládal hledání vlastní identity za hlavní a náročný úkol v období adolescence, ve kterém je třeba přehodnotit dosavadní názory, odloučit se od nich a vytvořit si nové. Vedle názorů se mění i postoje, počínaje obdobím pubescence s výraznou kritičností nejen k sobě, ale hlavně k rodičům, až k postupnému zvyšování zodpovědnosti vůči autoritám, normám a pravidlům chování. Až v poslední fázi adolescence nalézá mladistvý pocit jedinečnosti a vlastní autonomie.¹⁵

Tato fáze je ve znamení nejen uvědomování si vlastní minulosti, poučení se z vlastních chyb, ale hlavně v hledání budoucnosti a perspektiv, plánování cílů a určování dalšího životního směru. K tomu směřují veškeré seberealizační snahy mladých lidí.

Pohled na identitu je rozdílný z hlediska obou pohlaví. Chlapci kladou důraz na kompetence, výkon a sociální status, které získávají soupeřením a dominancí. Dívky, u nichž dochází k biologickému a psychickému dozrávání dříve než u chlapců, mají blízko ke vztahům a odpovědnosti k okolí. Preferují přátelské a kamarádské vztahy. Svoji identitu si budují spoluprací a vzájemnou pomocí.¹⁶

¹⁵ MACEK, P., *Adolescence*. Praha. Portál. 1999. s. 65.

¹⁶ VÁGNEROVÁ, M., *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha. Portál. 2000. s. 264.

Zdrojem autonomie a sebedůvěry pro každého adolescenta je uznání vrstevníků, rodičů a dalších autorit. Pokud jsou způsobilí obstát v těchto vztazích, jejich sebedůvěra roste, je pro ně snazší samostatně se rozhodovat nebo komunikovat, což pomáhá eliminovat nervozitu, napětí či dokonce agresivitu.

Vztahy k sourozencům, vrstevníkům, rodině, učitelům mají v životě adolescentů klíčový význam. Socializace adolescentů je usměrňována především v jeho rodině. Postavení dítěte v rodině se postupně mění na postavení dospělého. Slábnou jeho potřeba dokazovat svoji nezávislost, začíná svoji rodinu přijímat. Jediné, co přetrvává, je určitý kritický postoj k rodičům. Nemá ale už charakter vzpoury, spíše hodnotí a porovnává s vlastními představami. Dospívající začínají přemýšlet o své budoucnosti. Jako námět pro svůj budoucí život jim slouží vzor, který vidí právě u svých rodičů, ve způsobu, jak žijí, jaký je jejich životní styl, jaké uznávají hodnoty. Přirozeně dochází k občasným konfliktům mezi hodnotami dospělých a hodnotami adolescentů. Méně konfliktní bývá vztah dospívajících k prarodičům. Pokud mají adolescenti pocit, že se rodičům mohou bez obav svěřit a nebudou za své názory kritizováni, konflikty nejsou tak vyhrcoané a nepoškozují jejich sebevědomí. V závěru období adolescence, kdy se většina mladistvých postaví na vlastní nohy, odpoutají se od vlastní rodiny, nemusí to zákonitě znamenat, že se vzdají i pravidel a hodnot rodiny. Vztah s rodiči by měl být kladný, ve znamení vzájemné tolerance.

K odpoutání se od rodičů napomáhají i vztahy adolescentů s vrstevníky. Očekávají od nich bezpečí a jistotu. Pozitivní hodnocení vrstevníků zvyšuje jejich sebevědomí. Přátelské vztahy mají pro adolescenty v tomto období jiný význam, než dřív. Dávají přednost takovým vztahům, ve kterých se nachází ochota naslouchat a pomoci, respekt, důvěra a ocenění, což pomáhá vytvářet schopnost přijímat názory druhých a učit se kompromisům.

Vedle přátelských vztahů jsou navazovány vztahy partnerské. Nepřináší pouze uznání ostatních vrstevníků, ale stávají se psychickou i fyzickou potřebou. Dochází k naplňování sexuální role. První sexuální zkušenost je stěžejním bodem v životě mladých lidí.¹⁷

¹⁷ VÁGNEROVÁ, M., *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha. Portál. 2000. s. 271.

Na počátku dospělosti už jsou adolescenti schopni žít v trvalých partnerských vztazích. Zatím netouží po manželství, přesto, že je manželství znakem dospělosti a nezávislosti. Brání se tak před povinnostmi a omezeními, které manželský svazek přináší. V dnešní době není neobvyklé, že mladí lidé preferují život „single“.

Jak již bylo uvedeno v jiné části této práce, období pozdní adolescence je pevně spojeno se vstupem do dospělosti. Jedinec na sebe bere roli dospělého a postupem času je i okolím vnímán a posuzován jako dospělý. Chová se tak, jak se od něj očekává. Současně dovršuje plnoletosti a tím získává pocit osvobození. Završením tohoto období je odchod od rodičů, v mnohých případech nástup do zaměstnání, založení vlastní rodiny. Vliv vrstevníků však není menší než dřív, protože s nimi adolescenti tráví stále svůj volný čas. Volný čas se tak stává jedním z prostředků socializace jedince mezi vrstevníky, do společnosti a ovlivňuje jeho celkový životní styl.

2 VOLNÝ ČAS

Pod pojmem volný čas si většina lidí představí odpočinek, zábavu, rekreaci a regeneraci, obecně zájmové činnosti. Je to čas, kdy si každý jedinec určuje, co bude dělat, čím se bude zabývat, jakou činnost bude nebo nebude provozovat. Dobrovolně si vybírá, jestli bude prožívat svůj volný čas sám, nebo ve společnosti druhých lidí. Není sporu o tom, že si volí takové aktivity, které jsou mu příjemné, navíc mu přináší dobré pocity a uvolnění. Do doby volného času se nezahrnují samoobslužné činnosti, související s biologickou existencí lidí, kam patří spánek, tělesná hygiena, provoz domácnosti, stravování apod. Z hlediska mládeže sem nepatří čas strávený ve škole, edukace a povinnosti z ní plynoucí.

Za volný čas bylo považováno ve středověku období míru. Od 14. století tento termín byl vnímán jako časový úsek zvýšené svobody pro obchodní oblast.¹⁸

V novodobé společnosti se volný čas objevuje po roce 1648 (po skončení třicetileté války) jako důsledek změny životního stylu obyvatel měst a obcí. Ve městech se začínají zřizovat kluby, kavárny, jsou organizovány různé slavnosti, shromáždění. Časem jsou zakládány spolky nejrůznějšího zaměření. Mezi nejčastější patří spolky divadelní, tělovýchovné či turistické. Posléze vznikají další organizace, zejména odborové a politické. Zástupci bohatších vrstev si budují víkendové domy, dochází k oddělování místa bydliště, místa pracoviště a místa, kde lidé tráví svůj volný čas. Ten je pak využíván k nabrání nových sil, k odpočinku, k rozvoji svých zájmů, rozšíření vzdělání. Pro české země 19. století jsou charakteristické pěvecké, divadelní a tělovýchovné spolky, zejména Sokol¹⁹.

Aby volný čas splnil plnohodnotně svoji úlohu v životě člověka, měl by mu poskytovat pocit uspokojení, sounáležitosti, umožnit prospěšnost sobě samému i společnosti, zabraňovat jeho negativním pocitům a pomáhat rozvíjet vlastní jedinečnost a podporovat jeho tvůrčí energii.

¹⁸ VÁŽANSKÝ, M., *Základy pedagogiky volného času*. Brno. Print-Typia 2001. s 23.

¹⁹ PŘADKA, M. a spol., *Kapitoly z dějin pedagogiky volného času:současné trendy*. Brno. CERM. 2009. s. 26.

2.1 Pojetí volného času

V minulosti probíhaly různé pokusy jak definovat volný čas, některé zdůrazňují ekonomické, filozofické, sociologické, psychologické nebo pedagogické pohledy.

V literatuře se setkáváme s dvojím pojetím volného času, a to negativním a pozitivním. Negativní je časové vymezení doby, zbývající po denním koloběhu práce nebo studiu, činnostech v domácnosti a po uspokojení fyziologických potřeb. Pozitivní vymezení je obráceno proti úloze výdělečné práce a v přibývajícím množství volného času vidí novou oblast života člověka, ve které si může svobodně volit aktivity, nezávisle na svých povinnostech.²⁰

Vážanský říká, že se jedná o takový prostor, který umožňuje „svobodnou volbu činností, kdy si člověk vybírá činnosti nezávisle na společenských povinnostech, vykonává ji tedy dobrovolně a tato činnost mu poskytuje příjemné zážitky.“²¹

Dle Pávkové je možné chápat volný čas jako „opak nutné práce a povinností, dobu, kdy si své činnosti můžeme svobodně vybrat, děláme je dobrovolně a rádi, přinášejí nám pocit uspokojení a uvolnění“. Patří sem tedy „odpočinek, rekreace, zábava, zájmové činnosti, dobrovolné vzdělávání, dobrovolná společensky prospěšná činnost“.²²

Volný čas specifikuje Hájek jako část lidského života mimo čas pracovní a tzv. čas vázaný, který zahrnuje biofyzické potřeby člověka. Je dobou, kterou má po splnění těchto potřeb k dispozici pro činnost sebeurčující a sebevytvářející, odpočinek zábavu, rozvoj zájmové sféry, zlepšení kvalifikace, účast na veřejném životě.²³

Volný čas nemusí být vždy chápán jen jako pohodový a příjemný. U některých lidí se mohou v této souvislosti objevovat i pocity smutku, nejistoty a strádání, způsobené

²⁰ VÁŽANSKÝ, M., *Základy pedagogiky volného času*. Brno. Print-Typia 2001. s. 30.

²¹ VÁŽANSKÝ, M., *Základy pedagogiky volného času*. Brno, Print-Typia 2001. s. 23.

²² PÁVKOVÁ, J. a kol., *Pedagogika volného času*. Praha. Portál. 2002. s. 15.

²³ HÁJEK, B. a kol., *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha. Portál. 2008. s. 6.

nedostatkem finančních prostředků na uskutečnění svých plánů, pocitem nudy, nespokojenosti se způsobem trávení času, ale i nedostatkem volného času.²⁴

Volný čas je považován za jedinečnou šanci k rozvoji osobnosti a životní kvality. Mladí lidé ve volnočasové filosofii upřednostňují volnost, lenošení, zábavu a odpočinek, což prokázalo i dotazníkové šetření, uvedené v praktické části této bakalářské práce. Skutečné chování ve volném čase přináší na první pohled obraz rozčarování, volnočasová kvalita se rozměňuje ve spotřebě médií a zážitků. Konzum médií - sledování televize, práce s počítačem, poslech rozhlasu a nahrávek všeho druhu, četba novin a ilustrovaných periodik - spolýká enormní část volného času. Proto mladým nezbyvá tolik volného času na sportovní aktivity. Z pohledu sociologického a sociálně psychologického se podílí způsob trávení volného času na utváření mezilidských vztahů.

Člověk se musí naučit, jak hospodárně zacházet se svým volným časem, potřebuje vedení a příklad. Základem je rodina. Tím, jak děti ve všem napodobují rodiče, přebírají jejich životní postoje, hodnoty i způsob trávení volného času. Není to pravidlem, záleží to na vztahu rodičů a dětí, který je mnohdy komplikovaný. Vliv širší rodiny, rodičů a sourozenců je ohromný a trvale ovlivní člověka. Jsou i jiné vlivy, které ovlivňují hospodaření s volným časem, patří mezi ně škola, učitelé, spolužáci, přátelé, známí, literatura a hromadné sdělovací prostředky.²⁵

Volnočasové aktivity prostupují jednotlivé fáze vývoje dítěte i dospělého a jejich skupin. Pomáhají je rozvíjet a stabilizovat, obohacovat a kultivovat, orientovat k pozitivním cílům. Dětem, mladým lidem i dospělým pracujícím mezi nimi umožňují reagovat na inspirující, někdy však také na omezující a stresující podmínky jejich života, a získávat tak novou osobní zkušenost.²⁶

Myslím si, že pojetí volného času uvedených autorů jsou si podobná a velice blízká. Přesto se mi jako nejvýstižnější a nejsrozumitelnější zdá náhled Pávkové. S jejími názory se ztotožňuji a mohla jsem z nich čerpat i při zpracování praktické části mé práce.

²⁴ PÁVKOVÁ, J. a kol., *Pedagogika volného času*. Praha. Portál. 2002. s. 9.

²⁵ PÁVKOVÁ, J. a kol., *Pedagogika volného času*, Praha, Portál 2002, s 11.

²⁶ HÁJEK, B. a kol., *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha. Portál. 2008. s. 30.

Volnému času věnovali svou pozornost i filozofové např. Josef Piepera

„Volný čas, prázdnota, je především stav duše. Není dán jen objektivní skutečností dovolené či víkendu! Volný čas je právě ne- aktivitou“²⁷

Z výchovných důvodů je nezbytné, hlavně u dětí a mládeže, aby trávení jejich volného času bylo pedagogicky usměrňováno. Neobejdou se bez zkušeností svých rodičů, učitelů, vychovatelů, bez citlivého vedení a pomoci při výběru vhodných aktivit. Ty by měly být různorodé a pro mládež zajímavé natolik, aby v nich vzbudily zálibu a chuť se jim věnovat.

Poměrně novými pojmy, v souvislosti s výchovou, jsou výchova formální, informální výchova a neformální. Pod pojmem výchova formální je nutné si představit výchovu, která probíhá ve školním prostředí nebo v prostředí jiných vzdělávacích institucí. Za informální výchovu můžeme považovat působení jakýchkoli okolních podnětů, s nimiž se jedinec dostává do kontaktu neplánovaně, prožíváním běžných životních situací. Oproti tomu neformální výchova je cílená, výběrová a je poskytována jedinci v zájmových kroužcích a sdruženích.²⁸

Změna hodnotové orientace i životního stylu si vyžaduje aktivní využití volného času. K němu je zapotřebí velkého množství dobrovolných i profesionálních pracovníků. Mezi nejrozšířenější patří následující pojmenování:

Účastník volnočasové aktivity – je to nejrozšířenější pojmenování pro osoby (děti, mladé lidi i pro dospělé), kteří dobrovolně mezi nimi působí.

Pracovník volného času – dospělý profesionální.

Organizátor – pořadatel volnočasové aktivity.

Vedoucí – již zažitý termín, osoba, která vede sdružení, zájmovým kroužek nebo soubor.

Vychovatel - pod tímto pojmem si můžeme představit nejen profesionálního pracovníka v zařízení volného času např. ve školní družině, školním klubu, dětském domově či domově mládeže, ale i pracovníka nápravního zařízení.

²⁷ PÁVKOVÁ, J. a kol., *Pedagogika volného času*. Praha. Portál 2002. s. 9-11.

²⁸ HOFBUER, B., *Děti mládež a volný čas*. Praha. Portál. 2004. s. 18.

V posledních letech v Evropě se akceptovalo hodně nových označení pro pracovníky např. v anglicky, německy a francouzsky mluvících zemích je to falciátor, formateur, mediátor, multiplikátor, ale u nás se tato označení neujala.²⁹

Tendencí současného vývoje volného času je zvyšující se individuální i celospolečenský rozsah a dosah volného času současné populace, který je důsledkem demografického, ekonomického a kulturního vývoje společnosti, růstu počtu obyvatel a průměrné délky života, a tedy i počtu roků po skončení pracovní aktivity, prodlužování školní docházky a naopak zkracování pracovní doby v průběhu dne, týdne roku a celého života a pronikání volného času do různých prostředí dnešního člověka.³⁰

Velmi důležitý je způsob, kterým se mládež k volnočasovým aktivitám dostává, a jak se jich účastní. Je to cesta k individuálnímu rozvoji dítěte a mladého člověka. Podchycený zájem, záliba a zvědavost o určitý obor v zájmovém kroužku, může směřovat poté k volbě oboru budoucí profese.

Volnočasové aktivity jsou ovlivněny biologickým zráním a odrazem dosažené úrovně sociálního, mentálního a psychického vývoje. Zároveň jsou stimulem dalšího zrání jedince a posunem v hodnotové orientaci. Realizace zájmů a potřeb dítěte a mladého člověka prostřednictvím volnočasových aktivit patří do sociálního učení. Rozhodující roli zde má rodina. U většiny aktivit je silná mezigenerační kontinuita. S věkem závislost mezi aktivitou dítěte a rodičů klesá. Je to způsobeno tím, že se proměňuje sociální pole mladého člověka, jeho sociální pozice a rozsah interakce s dalšími subjekty. Kulturní a volnočasové orientace se krystalizují kolem 16 let věku. S věkem nabývají na významu činnosti, které nemají jen zájmový charakter (četba novin a časopisů, poslech rozhlasu, veřejně prospěšná politická činnost, vedlejší výdělečná činnost, pomoc při výstavbě a údržbě domu, bytu chalupy, ruční práce). S věkem klesají činnosti jako nejnáročnější tvůrčí kulturní aktivity

²⁹ HÁJEK, B. a kol., *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha. Portál. 2008. s. 28.

³⁰ HÁJEK, B. a kol., *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha. Portál. 2008. s. 30.

(hudební a dramatická činnost, výtvarné aktivity, turistika, studium, chov zvířat, hry, automaty, sběratelství, povídání si s kamarády a přáteli, psaní deníku).³¹

Mládež ve věku od 15 do 17 let je velmi činorodá a podnikavá. Navštěvuje kina, koncerty, diskotéky, schází se v restauracích a kavárnách s přáteli, pořádají večírky, mejdany, poslouchají hudbu, sledují filmy. S přibývajícím věkem má jejich aktivita klesající tendenci.

2.2 Činitelé ovlivňující trávení volného času

Volný čas ovlivňuje řada činitelů, někteří výběr volnočasových aktivit usnadňují, jiní jej naopak mohou komplikovat. Mezi takové faktory, které mají na výběr volnočasových aktivit nemalý vliv, patří bezesporu věk a pohlaví jedince. Věk se oproti pohlaví v průběhu života mění. Dítě předškolního věku stráví většinu dne hrou, při nástupu do školy se průběh jeho dne začne rozdělovat na čas strávený ve škole a čas volný. Dále se s věkem mění výběr, zaměření a délka trvání volnočasových aktivit.

Z hlediska pohlaví jedince můžeme také spatřovat určité odlišnosti ve volbě a možnostech trávení naplňování volného času. Od žen je často slyšet, že mají volného času nedostatek, protože se musí věnovat v první řadě péči o domácnost a dětem. Muži jsou ale v poslední době do péče o děti a do chodu domácnosti zapojováni, situace se stává pro ženy příznivější a mohou si také najít prostor pro své záliby a koníčky. Odlišnosti jsou patrné i v období starší dospělosti a důchodovém věku. Ženy se víc přátelí, navzájem si pomáhají a jsou komunikativnější. Muži vyhledávají činnosti, které mohou dělat o samotě, nejsou tolik kontaktní jako ženy a bývají častěji osamělí.

Nejvýznamnějším činitelem ovlivňujícím výběr volnočasových aktivit, zůstává stále rodina. Sociální postavení rodiny, úplnost rodiny, počet sourozenců a sociální prostředí rodiny směřují jedince k různým typům zájmových aktivit. Od nejútlejšího věku ovlivňují děti sourozenci a rodiče. V pozdější době, v době školní docházky přebírají tento úkol školská a mimoškolská zařízení. Postupem času se stává dominantní vliv vrstevnických

³¹ KRAUS, B. a kol., *Člověk - prostředí - výchova*. Brno. Paido. 2001. S. 164-167.

skupin. Pocit sounáležitosti k určité skupině je pro každého adolescenta a jeho zdravý vývoj velmi důležitý.³²

Neprožívá např. pocity úzkosti z toho, že by mohl být ze skupiny vyloučen. Je pravdou, že ne každá skupina je pro jedince vhodná. V souvislosti s faktory, které ovlivňují výběr volnočasových aktivit zejména adolescentů, s ohledem na dnešní přetechnizovanou dobu, nelze pominout vliv internetu, internetových her. Často se stávají uživateli nabídky, která není určena jim, ale dospělým. Mnohem menší vliv má televize, knihy a časopisy.

Fyzická kondice a zdravotní stav člověka náleží k faktorům, které ho omezují např. při volbě povolání nebo v různých jiných aktivitách mimo školu či zaměstnání. Na jedné straně existují vrcholoví sportovci, kteří si kladou nové a nové cíle, aby dosáhli co nejlepších výsledků. Naproti tomu jsou lidé, kteří svoji fyzickou kondici vyloženě zanedbávají. Není s podivem, že je současná doba spojována se vznikem mnoha civilizačních chorob, jako jsou kardiovaskulární a psychická onemocnění, diabetes či obezita. Psychická a fyzická kondice určuje zdravý životní styl člověka.³³

Žádný z uvedených činitelů, neovlivňuje způsob trávení volného času adolescentů jednotlivě. Vždy se tyto činitele navzájem střídají a prolínají. Každý člověk žije v jiných podmínkách, má jiné možnosti a také z tohoto pohledu je nutno k němu přistupovat i při volbě volnočasových činností.

2.3 Pedagogika volného času

Výchovou ve volném čase a teorií výchovy o volném čase se zabývá poměrně mladý vědecký obor Pedagogika volného času. Tento společenskovědní obor získává významnou pozici od druhé poloviny 20. století. Jeho součástí je rovněž metodika výchovy ve volném čase, mimo vyučování a má velice blízko k pedagogické praxi, ze které čerpá používané metody a postupy.

Pedagogové volného času a vychovatelé jsou zařazováni mezi pedagogické pracovníky, protože vykonávají konkrétní výchovně-vzdělávací činnosti. Pedagog volného času nachází uplatnění ve střediscích volného času, v různých neškolských, rekreačních a kulturních zařízeních. Vychovatelé jsou pojmenováni zaměstnanci školských organizací,

³² PÁVKOVÁ, J. a kol., *Pedagogika volného času*. Praha. Portál. 2002. s. 36.

³³ ŠMAHEL, D., *Psychologie a internet: děti dospělými, dospělí dětmi*. Praha. Triton. 2003. s. 48 -50.

zařízení pro ústavní a ochrannou výchovu, zařízení sociální péče, případně instituce pro vzdělávání zájmové.³⁴

Pedagogika volného času se zabývá:

- náplní, podobou a prostředky edukačních činností pro vzdělávání a výchovu, jednotlivců i skupin,
- činností školních i mimoškolních zařízení, které zabezpečují výchovu a výuku ve volném čase,
- teorií a výzkumem toho, jak mladí lidé tráví volný čas vzhledem k tendencím současné společnosti.³⁵

Média nás prostřednictvím velkého množství reklam ovlivňují spíše ke konzumnímu životnímu stylu zaměřenému na materiální spotřebu. Ve vztazích se objevuje nepřátelství, závist a v krajních případech násilí. Nežádoucí chování, které ohrožuje celou společnost, se bohužel projevuje i u mládeže a to podobě šikany, delikvence a kriminality. Z tohoto důvodu je potřebné mladé lidi seznamovat s vhodnými formami a možnostmi trávení volného času, správně je směřovat a tím nežádoucím projevům předcházet. Tento důležitý úkol plní ve velké míře jeden z oborů pedagogiky - pedagogika volného času.

2.4 Druhy a aktivity volného času

Volný čas, dle mého názoru, je opakem času určeného k plnění pracovních a mimopracovních povinností, je to doba, která není konkrétně vymezena obsahem ani délkou trvání, je to doba, kterou má člověk volně k dispozici a využívá ji tak, jak si sám určí.

Na základě střídání cyklů času práce a času volného rozlišujeme tři typy volného času:

- Denní volný čas.
- Víkendový volný čas.
- Dovolená.³⁶

³⁴ HÁJEK, B. a kol., *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha. Portál. 2008. s. 110.

³⁵ PRŮCHA, J., *Přehled pedagogiky*. Praha. Portál. 2000. s. 95.

Denní volný čas - jeho délka je velmi závislá na pracovním čase, je to čas, který člověku „zbývá“ po splnění všech pracovních a mimopracovních povinností, zpravidla nebývá dlouhý, je spojen s odpočinkem a relaxací.

Víkendový volný čas – souvislý časový úsek, zpravidla dvoudenní. Většinou pracujících je první volný den zpravidla využíván pro činnosti nedokončené v pracovním týdnu, nebo pro nezbytné domácí práce. Na druhý volný den připadá větší časový prostor pro odpočinek, sportovní a zájmové aktivity, výlety, pobyty na chatě či chalupě.

Dovolená – delší čas volna, při kterém dochází na přechodnou dobu ke změně životního stylu. Obsahuje relaxaci, vzdělávání, zábavu, sportovní činnosti, obecně plní všechny funkce volného času. Dovolená představuje poměrně velký časový prostor i pro časově náročnější aktivity.

Aktivity volného času

Pojem volnočasové aktivity nabízí širokou škálu nejrozmanitějších činností, kterou je možné ve volném čase vykonávat, přičemž se nabídka s ekonomickým a společenským rozvojem neustále rozšiřuje. Z tohoto důvodu není jednoduché všechny tyto činnosti zařadit do určitých kategorií, či jinak rozčlenit. Spousta činností se navzájem prolíná a doplňuje. Podle druhu oblastí je lze rozdělit do větších souborů:

- kulturní aktivity,
- sportovní aktivity,
- sociální aktivity,
- vzdělávací aktivity,
- veřejné aktivity,
- rekreační a cestovatelské aktivity,
- hobby a manuální aktivity.³⁷

³⁶ DUFKOVÁ, J., URBAN, L., DUBSKÝ, J., *Sociologie životního stylu*. Policejní akademie ČR. Praha. 2007. s. 17.

³⁷ DUFKOVÁ, J., URBAN, L., DUBSKÝ, J., *Sociologie životního stylu*. Policejní akademie ČR. Praha. 2007. s. 19.

Kulturní aktivity se zpravidla dělí na činnosti perceptivní a receptivní. Receptivní činnosti, jak název napovídá, člověk přijímá a vnímá svými smysly. Sem řadíme návštěvy divadel, kin, koncertů, sledování televize. Člověk se seznamuje s určitými uměleckými hodnotami. Výběr je závislý na jeho zájmech. Naproti tomu při perceptivních činnostech člověk sám něco tvoří, jsou to činnosti tvořivé a činorodé. Patří sem hra na hudební nástroj, malování, ruční výroba, tvorba dekorací apod. V souvislosti s kulturními aktivitami je nutné zmínit i kulturu masovou, jako důsledek mohutného rozvoje moderních informačních technologií. Součástí masové kultury je televize, sdělovací prostředky, mobilní sítě a zejména internet.

Sportovní aktivity přispívají k rozvoji fyzické zdatnosti, pomáhají vytvářet psychickou odolnost proti stresu, upevňují mezilidské vztahy, učí smyslu pro fair play a toleranci. Pod sportovní aktivity spadají všechny činnosti s tělovýchovnými prvky (běh, plavání, jízda na kole, lyžování, atletika), ale i činnosti přírodovědné, kam patří turistika. Neobvyklým druhem sportu dnešní doby jsou tzv. adrenalinové sporty. Jedná se spíše o náročnější, rizikové sporty, které nemají velký počet příznivců.

Sociální aktivity mají v životě člověka ve společnosti nezastupitelnou roli. Pomáhají udržovat a vytvářet mezilidské vztahy, nejen v rodině, mezi kamarády, známými a přáteli, ale i s ostatními lidmi. Společenské aktivity provozují lidé při návštěvách restaurací, kaváren, posezení u přátel a rodiny. Dnešní styl života umožňuje rozvíjet mezilidské vztahy i na sociálních sítích, prostřednictvím moderních technologií.

Vzdělávací aktivity plní jednu z nejdůležitějších funkcí volného času. Požadavky na sebevzdělávání a vzdělávání se s rozvojem informační společnosti neustále zvyšují. Podle charakteru rozlišujeme vzdělávací aktivity individuální a společenské. Za individuální vzdělávací aktivitu se považuje samostatná četba knih nebo vyhledávání informací na internetu. Společenské vzdělávání je organizované, probíhá skupinově ve školách, v zájmových kroužcích a dalších vzdělávacích institucích. Výběrovou aktivitou v této oblasti je studium cizích jazyků a studium odborné literatury. Výchova a vzdělávání je celoživotní proces, potřebný k neustálému doplňování a ucelování informací, kterým prochází celé generace, bez rozdílu věku.

Veřejné aktivity jsou chápány jako jakékoliv angažování se člověka ve veřejných záležitostech, od přímé účasti na fungování části celé společnosti nebo její části, až po různá veřejná vystoupení, protesty, hnutí a demonstrace.

Rekreační a cestovatelské aktivity umožňují a poskytují odpočinek, regeneraci společně se získáváním nových poznatků. Úzce souvisí a částečně se prolínají se sportem. Většina lidí si při myšlence na rekreaci představí zahrádkaření, chataření a chalupaření, typicky český fenomén.

Hobby a manuální aktivity tvoří velká skupina specifických činností, v různé míře související s manuální prací. Vznikají náhodně, někdy volně přechází ze závislé činnosti, které se člověk věnuje a časem si ji oblíbí. Vykonávány mohou být na různých úrovních, amatérské, zájmové či profesionální. Důležitým faktorem pro tyto činnosti je zájem a nadšení o danou problematiku. Nejfrekventovanějšími zástupci koníčků jsou rybaření, modelářství, sběratelství, včelaření a filatelie.

Výše uvedené rozdělení volnočasových činností není jediné možné. Z jiného úhlu pohledu lze zájmové činnosti dělit ještě podle obsahu vykonávané činnosti na rukodělné, technické, přírodovědné, esteticko-výchovné, společenskovední, sportovní.

Podle počtu účastníků se zájmové činnosti člení na individuální, skupinové, případně masové. Na rozdíl od individuálních se skupinové aktivity organizují v zájmových kroužcích, klubech a souborech.

Zvláštní skupinou činností, která by se dala přiřadit k několika výše uvedeným kategoriím, jsou hry. Hry jsou obvykle provozovány pro pobavení, rozptýlení. Uskutečňují se ve zvlášť určeném prostoru a čase, podle předem daných pravidel. V poslední době značně stoupá obliba her u mladší generace, zejména se jedná o hry počítačové.

Volně, bez požadavku přesného vymezení konkrétních činností, lze volnočasové aktivity rozdělit na aktivity pasivní (receptivní) a aktivní. Za pasivní aktivity jsou považovány odpočinkové, nenáročné činnosti, při nichž je aktivita omezena na vnímání předmětu zájmu (četba knih, časopisů, sledování TV, sledování divadelního či filmového představení, počítačové hry). Mezi aktivní aktivity se obvykle řadí situace, ve kterých musí jedinec vyvíjet určitou aktivitu (maluje, hraje na hudební nástroj, běhá, hraje hokej, bruslí, plave).³⁸

³⁸ HÁJEK, B. a kol., *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha. Portál. 2008. s. 239.

2.5 Zdraví a životní styl

V roce 1948 definovala Světová zdravotnická organizace zdraví jako stav úplné tělesné, duševní a sociální pohody, nejen nepřítomnost nemoci nebo vady.³⁹

Zdraví je ovlivněno působením různých faktorů. Tyto faktory můžeme rozdělit na dvě skupiny vnitřní a vnější. Mezi vnitřní faktory můžeme zařadit genetickou výbavu, kterou získáme na počátku ontogenetického vývoje. Do zevních řadíme životní styl, kvalitu životního prostředí a úroveň zdravotní péče. Nejvýznamnější faktorem, podporujícím naše zdraví je životní styl.

Životním stylem je nazýván rozsáhlý soubor aktivit, postojů, temperamentových předpokladů, návyků a způsobů chování, specifických pro určitého člověka.⁴⁰

Každý člověk žije svým jedinečným způsobem života, je ovlivňován tradicemi, zvyklostmi, kulturou i ekonomickými podmínkami. Na utváření stylu života se podílí hodnotový systém, ideály, případně životní plány člověka. Hodnotový systém formují tradice, etika, mravní a společenské normy. Životní styl jednotlivců pak představuje obraz životního stylu celé společnosti.

Na budování životního stylu má vliv několik určujících faktorů. Velkou skupinou jsou faktory objektivní, společenské, plynoucí z potřeb a stavu společnosti. Druhou skupinu tvoří faktory subjektivní, týkající se potřeb a zájmů každého jednotlivce. Faktory společenské zahrnují zejména ekonomickou situaci člověka. Životní styl movitých lidí nabízí více možností, chudší část obyvatel je nedostatkem financí ve výběru volnočasových aktivit značně omezena. Nízké příjmy se odráží i ve ztížených možnostech uplatnění se ve společnosti. S touto otázkou úzce souvisí neméně důležitý faktor, jakým je politická situace společnosti. Současnost je ve znamení prosazování svobodné vůle jedince a svobodného rozhodování o svém způsobu života. Patrné rozdíly v podobě života lidí můžeme pozorovat při srovnání života lidí na vesnici a ve městech. Zde hrají svoji roli kulturní tradice ať už národní, krajové, či místní. Zvyklosti, přenášené v rodinách

³⁹ MUŽÍK, V., KREJČÍ, M., *Tělesná výchova a zdraví*. Olomouc. Hanex, 1997. s.139

⁴⁰KRAUS, B. a kol., *Teorie výchovy*. Brno, Institut mezioborových studií 2011. s 86.

z generace na generaci, kam patří uspokojování biologických potřeb, způsob stravování, výchovy dětí i styl trávení volného času, se projevují do života každého jedince. Výrazné změny do způsobu života lidí přináší vědeckotechnický rozvoj. Za vše hovoří mohutný rozvoj moderních informačních technologií, který má vedle kladných i záporné dopady. Příkladem je neúměrně dlouhý čas trávený u počítače se všemi svými negativními důsledky.

Subjektivní činitele určuje osobnost sama svojí individualitou. Každý člověk je jiný, má jiné osobní dispozice, temperament, intelekt, pohlaví, věk, vzdělání, zaměstnání, profesi, zdravotní kondici a další fyzické a psychologické vlastnosti. Ty vymezují životní styl nejen adolescentů, ale působí na člověka ve všech fázích životního cyklu.

2.6 Zdravý životní styl

Ke způsobu života a životnímu stylu neodmyslitelně patří otázka zdravého životního stylu. Zjednodušeně se dá říci, že je to jakási cesta podporující zdraví člověka. Problematikou zdravého životního stylu se zabývá řada odborných pracovníků. Literatura uvádí nejrůznější pojetí zdravého životního stylu.

Za základní podmínky zdravého životního stylu je považováno:

- Neoddělovat tělesné a duševní zdraví.
- Vytvářet zdravé sociální vztahy.
- Zdůraznit význam autoregulace mládeže.
- Připravit podmínky duchovního růstu jako integrální složky zdravého způsobu života.⁴¹

Péče o zdravý životní styl obsahuje zejména rozvoj tělesné, psychické a duchovní kultury člověka.⁴²

⁴¹ MÍČEK, L. *Duševní hygiena*. Praha. SPN. 1984. s. 24-25.

⁴² SMÉKAL, V. *Přehled psychologie osobnosti*. Praha. SPN. 1985. s. 35.

Pod pojmem tělesná kultura je možné si představit osobní hygienu, životosprávu, odpovídající aktivní pohyb, odmítání škodlivých látek, alkoholu, kouření a drog. Psychická kultura zahrnuje celek hodnot, jako např. uvážlivost, tvořivost, sebeovládání či odpovědnost. Duchovní kulturu osobnosti představuje mravní vyspělost, svědomí nebo citlivost.

Výchova ke zdravému životnímu stylu obsahuje témata zdraví, zdravé výživy, spánku, tělesného pohybu, ochranou před nákazami, chorobami, úrazy, osobní hygieny, péče o životní prostředí.⁴³

Způsob životního stylu a postoj k vlastnímu zdraví se formuje během lidského života. Hybnou silou procesu vývoje je v první řadě osobnost sama. Výsledkem by mělo být optimální zdraví člověka, příznivý životní rytmus s pravidelným střídáním pracovní zátěže a přiměřeným odpočinkem a regenerací organismu. Pravidelný a dostačující spánek přispívá k normálnímu fungování centrálního nervového systému, který chrání organismus před vyčerpáním. Člověk s dostatečným zdrojem duševní i tělesné energie je lépe připraven na každodenní aktivity. Dalšími faktory na cestě ke zdraví je správná životospráva a pěstování pohybových činností. Neméně důležitý je rozvoj zájmových aktivit a vzdělávání, které má výborný vliv na duševní zdraví. O jeho důležitosti nelze pochybovat zvláště při řešení životních problémů a zvládnání komplikovaných stresových situací. Únava je charakteristickým rysem moderní doby. Je důsledkem tělesného a také duševního vypětí v zaměstnání, neustálým spěchem, nepřetržitého působení okolních podnětů. Většina lidí volí při únavě a vyčerpání pasivní způsob odpočinku. Vhodnější je aktivní odpočinek, spočívající ve střídání fyzické a psychické aktivity. Je obecně známé, že po duševní námaze je vhodná fyzická zátěž. Spolehlivými prostředky proti únavě jsou procházky, tanec, sport, zkrátka jakýkoli pohyb. Je už na člověku samotném, pro jakou pohybovou aktivitu se rozhodne s ohledem na jeho věk, tělesné předpoklady, dále na jeho finanční a časové možnosti.

K posílení obranyschopnosti napomáhá zdravá výživa. Zdravá výživa znamená vyváženou a kvalitní stravu, někdy je nazývána stravou racionální. Základní pravidlem tohoto stylu

⁴³ KOTULÁN, J. *Zdravotní nauky pro pedagogy*. Brno. Masarykova univerzita. 2005. s. 195.

stravování je různorodé složení potravin, vyvážený příjem živin, vitamínů, minerálních látek, vlákniny a vody. Vhodnými stravovacími návyky lze posílit odolnost organismu proti civilizačním nemocem. Ve spojitosti se zdravou výživou je nutné věnovat pozornost pitnému režimu. Voda má pro lidský organismus nenahraditelný význam.

Adolescence je problematické věkové období, které je možné přirovnat k rozbouřenému moři. Dospívající by chtěli mít od života všechno hned a najednou, nepřemýšlí o dopadu svého jednání. Žijí si v jiném světě, plném fantazie a přání. Jejich negativní postoj vůči způsobu života dospělých bývá tím větší, čím je větší přísnost dospělých. Nesouhlas s dospělými se projevuje v oblasti hudby, oblékání, hospodaření, ale také v otázce zdravého způsobu života. Zdraví berou jako samozřejmost, podceňují ho, někdy i dokonce vědomě poškozují. Snadný přístup k médiím ovlivňuje adolescenty v jejich prožívání a chování. Většina z nich má k dispozici finanční prostředky a tím pádem i větší možnosti. Zároveň jsou ale více vystaveni riziku marketingových triků a reklamy, zejména škodlivých látek (alkohol, cigarety).

V této etapě svého života končí základní školy, nastupují na školy střední, nebo se připravují na své budoucí povolání. Příchodem do nových kolektivů, vstupují do nových sociálních prostředí, sblížují se s novými kamarády. Vliv vrstevnických skupin, pokud se jedná o skupinu autoritativní, může změnit postoj mladistvého k zdravému životnímu stylu.⁴⁴

Zdraví patří bezesporu k neměnným hodnotám. Základním znakem výchovy k zdravému životnímu stylu je zodpovědnost k vlastnímu zdraví. Cílem výchovy je informovat o možnostech a způsobech zlepšování zdravého životního stylu, vést a motivovat k tomuto způsobu života, ovlivňovat postoje a přimět k zájmu o své zdraví. Podpora zdraví probíhá ve školách prostřednictvím nejrůznějších programů. Velmi dobrých výsledků dosahuje evropský program *Škola podporující zdraví*, jehož cílem je kromě utváření správného postoje k zdraví a zdravému způsobu života i primární prevence civilizačních nemocí, závislostí a nežádoucího chování.⁴⁵

⁴⁴ BÁRTLOVÁ, S. *Vybrané kapitoly ze sociologie medicíny*. Brno, Institut pro další vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví. 1999. s. 39.

⁴⁵ KRAUS, B. a kol., *Člověk - prostředí - výchova*. Brno. Paido. 2001. s. 47.

Adolescence je důležitým mezníkem v lidském životě. Každý jedinec si v tomto nesnadném období projde tělesným a psychickým vývojem, získá spoustu sociálních a zdravotních návyků, které si pamatuje po celý život. Bez rodinného zázemí, bez vhodných sociálních vztahů lze si jen těžko zdravý životní styl budovat a osvojit.

3 SPECIFIKA MĚSTYSU, VÝZKUMY SOUVISLOSTI Z POHLEDU TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU

3.1 Historie a současnost

Veverskou Bítýšku nalezneme v Jihomoravském kraji v okrese Brno – venkov cca 25 km severozápadním směrem od města Brna na soutoku řeky Svratky a Bílého potoka v blízkosti Brněnské přehrady. Bítýška je nazývána Veverskou podle nedalekého hradu Veveří. Založení hradu Konrádem I. zvaným Brněnským, ThDr. Karel Eichler ve svém díle „Paměti panství veverského“ směřuje do druhé poloviny 11. století. Veverská Bítýška vznikla pravděpodobně až po založení hradu, první písemné zmínky pocházejí již z roku 1376.⁴⁶

Hrad i okolí patřilo k obci až do 1. ledna 1957, poté bylo připojeno k městu Brnu.

Název Veverská Bítýška užívá obec od 20. října 1921 s menšími pravopisnými obměnami jako Byteška, Bytýška Veverská, Veverí Bytýška, Veverská Bitiška doposud.

Veverská Bítýška je městys nebo dalo by se spíš říci městečko. Něco mezi městem a vesnicí. Titul městys obec získala v roce 1521 od krále Ludvíka Jagellonského. Městys na rozdíl od vesnice měl právo pořádat týdenní trhy a dva jarmarky za rok. Obyvatelé obce byli osvobozeni od královských daní a zemědělských dávek. Od 13. Století v obci hejtman, který měl sídlo na hradě a vykonával soudní moc. Obec měla hrdelní právo až do roku 1727.

Po skončení druhé světové války v Československu s novým společenským systémem označení městys zmizelo.⁴⁷

Zákon č. 128/200 Sb., o obcích umožnil obcím navrácení získaného titulu.

„Obec, která byla oprávněna užívat označení městys přede dnem 17. května 1954, je městysem, pokud o to požádá předsedu poslanecké sněmovny. Předseda Poslanecké

⁴⁶ EICHLER, K., *Paměti panství veverského*. Obecní úřad ve Veverské Bítýšce. 1995 s. 7.

⁴⁷ Wikipedia: Veverská Bítýška. [online]. [cit. 2015-04-05].

*sněmovny tak na žádost obce stanoví a zároveň určí den, od kterého se obec stává městysem.*⁴⁸

Toto označení obec Veverská Bítýška opět získala 9. 10. 2008.

V obci a jeho okolí se nachází množstvím kulturních i přírodních památek. Přimo na náměstí upoutá pozornost farní kostel svatého Jakuba Staršího. U cesty do Hvozdece, nalezneme smírčí kámen z roku 1559. Vydáme-li se proti proudu Bílého potoka, nalezneme jediné místní muzeum Jarošův mlýn, které je kulturní památkou. Nejvyhledávanějším, je však hrad Veveří a kaple Matky Boží.

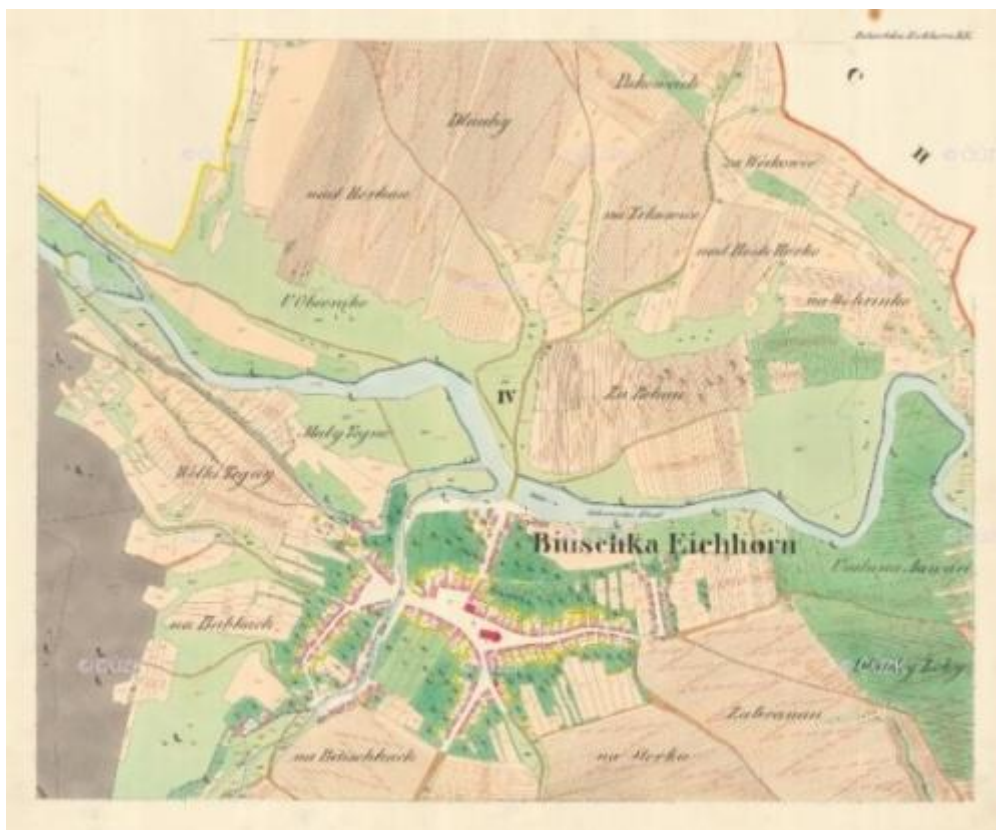
Západním směrem od obce je přírodní park Bílý potok, který láká k pěším i cyklistických výletům v nádherné krajině. Veverská Bítýška má dobré autobusové spojení, proto mohou obyvatelé snadno dojíždět do zaměstnání, za vzděláním či za kulturou.

Obec má svoji mateřskou školu i základní školu. Máme zde i několik zdravotnických zařízení. V obci je významný regionální zaměstnavatel – Hartmann Rico.⁴⁹

Pro názornou představu, jak velký rozvoj Veverská Bítýška zaznamenala, přikládám dvě mapy. První mapa pochází z roku 1826, kdy je patrné osídlení pouze kolem kostela, druhá mapa byla vytvořena v roce 2013. Zastavěnost území je několikanásobná.

⁴⁸ Obce, kraje, hl. m. Praha: Úředníci obcí a krajů ; Obecní policie : podle stavu k . Ostrava: Sagit, [2002].

⁴⁹ Veverská Bítýška: historie. [online]. [cit. 2015-04-05].



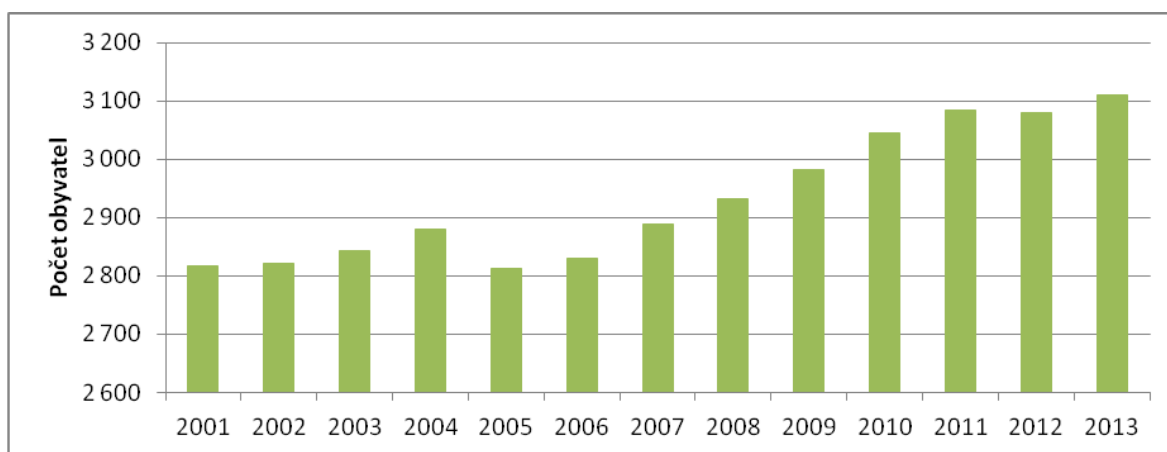
Obrázek 1. Mapa Veverské Bítýšky z roku 1826



Obrázek 2 Mapa Veverské Bítýšky z roku 2013

Veverská Bítýška měla k 31.12. 2013 podle Českého statistického úřadu 3 110 obyvatel v průměrném věku 40,5 roku. Průměrný věk žen je 41,1 let a mužů 39,5 roků. Ke stejnému datu byl průměrný věk obyvatel České republiky 41,0 roku.⁵⁰

Od roku 2001 narostl počet obyvatel Veverské Bítýšky o 10,4%, což ukazuje na obec jako na místo vhodné k dobrému životu.

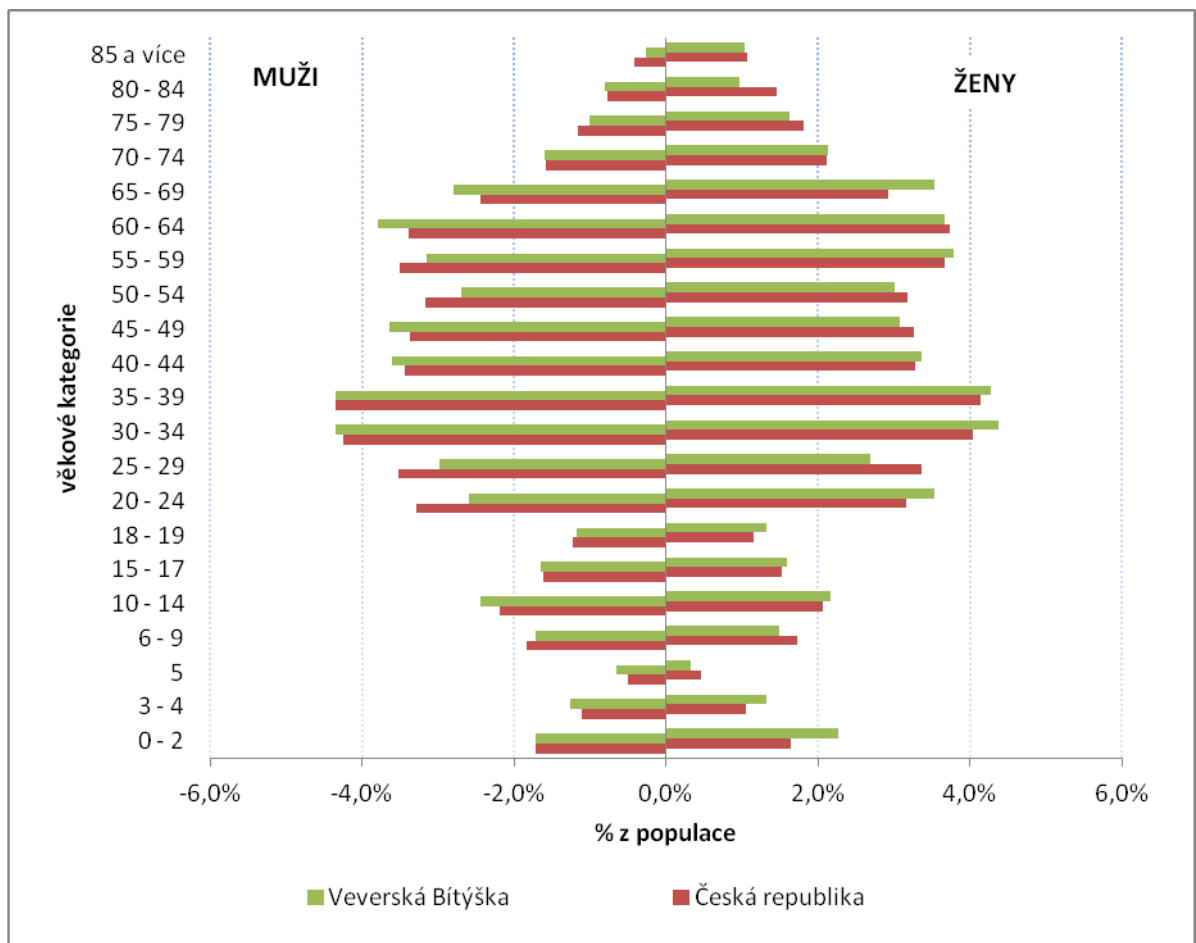


Graf 1. Počet obyvatel ve Veverské Bítýšce

V cílové skupině 15-19 let je podle zdrojů z Českého statistického úřadu celkem 177 obyvatel, což je 5,7% z celkového počtu obyvatel Veverské Bítýšky. V celé České republice má kategorie zastoupení ve výši 5,5%.⁵¹

⁵⁰ Český statistický úřad: veřejná databáze. [online]. [cit. 2015-04-05].

⁵¹ Český statistický úřad: Sčítání lidu, domů a bytů 2011. [online]. [cit. 2015-04-05].



Graf 2. Struktura obyvatel v České republice a ve Veverské Bítýšce

3.2 Možnosti volnočasových aktivit

Městys vzhledem ke své poloze a počtu obyvatel nabízí široké spektrum volnočasových aktivit.

Moravský rybářský svaz

Místní organizace svazu funguje už 80 let. Vlastní klubovnu a svou činností přispívá k rozvoji vědomostí o chovu ryb, jejich ochraně a lovu, pozitivnímu vztahu k přírodě, životnímu prostředí. Kromě toho dává prostor k příjemnému a zdravému trávení volného času dětí a mládeže a ty nejlepší vede až ke sportovnímu lovu ryb.

Kynologický klub

Od roku 2014 působí na nově vybudovaném, oploceném cvičišti, kde probíhá trénování pejsků k zvládnutí zkoušek poslušnosti, agility i záchranářského výcviku. Účastníci jednotlivých kurzů zde aktivně tráví svůj volný čas. Kynologický klub Veverská Bítýška byl vyhlášen v soutěži o nejúspěšnější organizaci MSKS v práci s mládeží za rok 2013 na třetím místě.

Obecní knihovna

Obecní knihovna je neodmyslitelnou součástí života občanů od roku 1885. V současné době nabízí 21 tisíc knih, 37 druhů časopisů a veřejný internet. Kromě výpůjček organizuje přednášky a „hovory“. Knihovnu navštěvuje cca 750 uživatelů, z toho je 160 dětí do 15 let.

Základní umělecká škola

Základní umělecká škola ve Veverské Bítýšce, známá pod názvem „Liduška“, je součástí ZUŠ Kuřim. Výuka byla zahájena v roce 1949. Nejdříve jen v hudební oboru, následně byl otevřen v roce 1973 obor taneční a od roku 1986 také i obor výtvarný. Všechny obory rozšiřují vědomosti žáků, rozvíjí jejich tvůrčí schopnosti, estetické cítění, harmonický růst, ale i fyzickou zdatnost. Cílem školy je rozvíjet umělecké nadání mládeže a učit je lásce k umění, které je bude provázet celým životem.

Dům dětí a mládeže

Dům dětí a mládeže ve Veverské Bítýšce provozuje výtvarnou dílnu, keramickou dílnu „Veverka“ a mateřské centrum „Oříšek“. Je navštěvován všemi věkovými kategoriemi od kategorie předškolní, školní, studenti, dospělí a rodiče s malými dětmi. Pravidlem je konání příměstských a letních táborů pro školní děti.

Amatérské divadlo „PRKNO“

Divadlo vzniklo na jaře roku 1996 a je motorem kulturního i společenského života v obci. Kromě svých představení organizuje letní kino, sportovní dny, módní přehlídky, kurzy herectví nebo zážitkovou „Dram-terapii“ pro děti i dospělé.

FC Veverská Bítýška

Fotbalový klub je jedním z nejstarších sportovních klubů v obci, založen byl již v roce 1928. V současné době je zastoupen v kategoriích: “A“ mužstvo hrající I. A třídu JMKFS, dorost okresní přebor Brno - venkov, mladší žáci a starší žáci okresní přebor Brno venkov, smíšená příprava. Sportovní utkání podporují fyzickou kondici, soutěživost, smysl pro fair play, příznivě přispívá k správnému tělesnému i duševnímu vývoji mladých sportovců.

Tenisový klub

Tenisový klub v Bítýšce působí od roku 1972. Vlastní tři tenisové kurty. Klub má 24 členů, rozdělených podle výkonnosti na A a B družstvo. Tímto sportem si dorost vylepšuje nejen techniku, ale nabývá nových zkušeností a dovedností, učí se dodržování pravidel, sportovnímu chování a uznání porážky.

Cvičení Body Form a Zumba

Cvičení jsou pořádána v sálu ZUŠ. Body Form nabízí cvičení na zlepšení kondice a spalování tuků, posilování a streching. Využívání overballu slouží k posilování i protažení svalů, balanční plošina k rozvoji koordinace pohybu. Současně pomáhá při odstraňování bolesti zad, kloubů, zpevňování postavy i odstranění stresu. Zumba spojuje aerobní cvičení s kroky latinsko-amerických tanců.

Hokejový klub

HC Veverská Bítýška přes svoji 60 ti letou tradici nemá vlastní zázemí pro své aktivity. Klub si na tréninky a zápasy pronajímá haly v okolních městech v Rosicích, Velké Bíteši

a Brně. Má 102 členů, hraje krajskou soutěž mužů Vysočiny a Bítešskou amatérskou hokejovou ligu.

Junák

Podstatou a cílem organizace je rozvoj osobností dětí po stránce mravní, intelektuální, sociální, zdravotní a tělesné, vytváření životního stylu s kladným vztahem k lidem, společnosti, k sobě samým, vytváření podmínek pro rozvoj poznání a dovedností dětí, vytváření a prohlubování pozitivního vztahu k přírodě poznáváním a ochranou přírody, pobytem v přírodě a zabezpečení činnosti dětí mimo školu a rodinu ve všední dny, v době pracovního volna i o prázdninách.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 CÍL VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Průzkumné šetření jsem zaměřila na zjištění způsobu, jakým tráví volný čas adolescenti o víkendu v městysu Veverská Bítýška. Cílovou skupinou jsem zvolila adolescenty ve věku od 13 do 20 let. Snažila jsem se objasnit, zda své volnočasové aktivity realizují sami nebo se účastní těch, které pro ně organizují dospělí. Zajímalo mě, jak vnímají svůj volný čas, jestli jako čas, ve kterém si mohou uspokojovat své potřeby a díky tomu prožívat příjemné chvíle, nebo je to pro ně jen trapná nuda. Chtěla jsem zjistit, když mají „volno“ s kým a jak je nejčastěji tráví, dále jestli se o jejich aktivity ve volném čase zajímají jejich rodiče, zda se raději věnují sportu nebo kulturním aktivitám a kolik času tráví u počítače. Z těchto pohledů vycházely mé dílčí otázky.

Na základě množství a různorodosti náplní i nabývání účinnosti volnočasových aktivit, se stává člověk nejen divákem a posluchačem, ale také i aktivním účastníkem, organizátorem či spolutvůrcem volnočasových aktivit. To, jakým způsobem svůj volný čas tráví, má dopad na celkový fyzický i psychický vývoj dospívajícího.

Hlavní výzkumná otázka:

Jakým způsobem tráví svůj volný čas adolescenti o víkendu ve Veverské Bítýšce?

Dílčí otázka č. 1 - *Které faktory považují adolescenti za rozhodující při výběru svých volnočasových aktivit?*

Dílčí otázka č. 2 - *Tráví svůj čas aktivní nebo pasivní formou?*

Dílčí otázka č. 3 - *Zajímají se rodiče o to, jak tráví volný čas jejich děti?*

Dílčí otázka č. 4 - *Kolik volného času adolescenti věnují moderním informačním technologiím?*

Dílčí otázka č. 5 - *Zkusili některou z návykových látek (alkohol, cigarety, drogy)?*

Dílčí otázka č. 6 - *Jsou spokojeni s nabídkou využití volného času v jejich obci?*

4.1 Charakteristika metody výzkumu a výběr respondentů

Popis metody

V praktické části mé bakalářské práce jsem použila metodu deskriptivního, neboli popisného výzkumu, který byl proveden formou anonymního dotazníku. Otázky v dotazníku jsem se snažila formulovat srozumitelně a jednoznačně, aby byly správně pochopeny a odpovídající mohli snadno označit svoji odpověď. Zda jsou otázky v dotazníku srozumitelné, jsem prověřila na svých dětech, kterým jsem dotazník dala k vyplnění. Dotazník se skládal z 19 otázek, z toho 13 otázek bylo uzavřených a šest otázek otevřených. Na otázky otevřené stačila jednoduchá, stručná odpověď. Respondenti si mohli vybrat odpověď pouze na jednu z uvedených možností u všech otázek, kromě otázky č. 14, která se zjišťovala, zda respondenti zkusili nějakou z uvedených návykových látek. Zvolené množství otázek mělo zajistit takovou délku dotazníku, aby neodrazovala účastníky výzkumu od jeho vyplnění.

První tři otázky byly zaměřeny na informace o statusu dotazovaných, věku a pohlaví. Zbývající část dotazníku směřovala k získání co největšího množství informací o způsobu trávení volného času adolescentů během víkendu v městysu Veverská Bítýška. Vzor dotazníku tvoří přílohu č. 1 této práce.

Výzkumný postup

Při vyplnění více jak poloviny dotazníků mi pomohla místní Základní škola. Bylo mi umožněno osobně rozdat i vybrat dotazník v papírové podobě. Další část respondentů byla oslovena rovněž osobně na Základní umělecké škole, v klubovně Místního rybářského svazu a v kabinách Fotbalového klubu. Vedoucí školy a oddílů byly požádány o shromažďování zbývajících vyplněných dotazníků, které jsem si následně vyzvedla. Dále jsem poprosila své dcery o rozeslání dotazníků emailem kamarádům. Šetření probíhalo v první polovině měsíce března 2015. Údaje z vyplněných dotazníků jsem si zaznamenávala do jednotlivých tabulek připravených podle otázek z dotazníku. Z těchto podkladů jsem vytvořila pro názornost grafy a slovně popsala získané informace. Výzkumem jsem dospěla k odpovědím na otázky, zformulované před započítáním výzkumu.

Výzkumný vzorek

Celkem bylo osloveno 134 respondentů. Vrátilo se mi 112 vyplněných dotazníků. Návratnost dotazníků činila 84%. Po sečtení všech odpovědí na otázku č. 1 týkající se věku respondentů, jsem zjistila, že věková skupina 10-13 let byla v dotazníkovém šetření zastoupena 47 respondenty (19 dívek a 28 chlapců). Ze skupiny 14-16 let vyplnilo dotazník 39 osob (18 dívek, 21 chlapců) a 26 osob (17 dívek, 9 chlapců) bylo zastoupeno v kategorii 17 -20 let. Výzkumu se zúčastnilo 54 dívek a 58 chlapců.

4.2 Výsledky výzkumného šetření

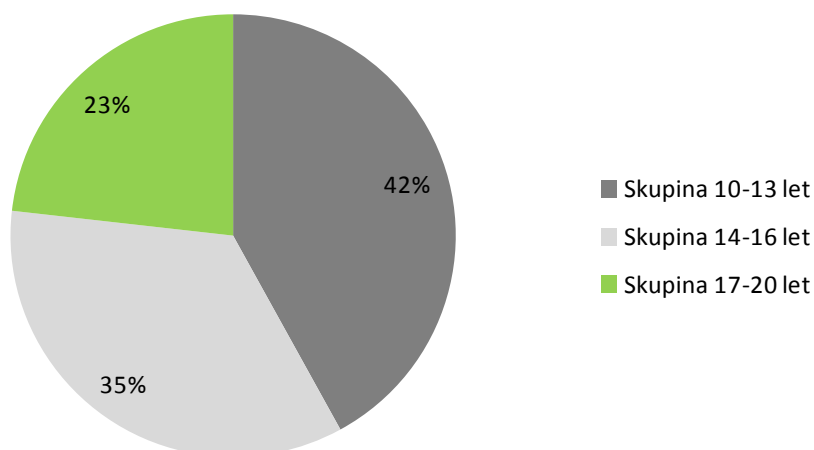
Data jsem analyzovala pomocí statistických metod. Dotazníky, rozdělené do tří věkových kategorií, jsem spolu se získanými daty zapisovala tabulek. Ty byly předem připraveny k jednotlivým otázkám z dotazníku. Do nich jsem zaznamenávala počty odpovědí a následně vypočítala její procentuální zastoupení. Z těchto podkladů následovalo pro přehlednost zpracování grafů a slovní jednoduchý popis. Odpovědi na jednotlivé otázky jsem v práci uspořádala tak, aby z nich byla zřejmá odpověď na jednotlivé výzkumné otázky.

Základní socio-demografické charakteristiky cílové skupiny

První tři otázky z dotazníku se vztahovaly k identifikaci dotazovaných, ke zjištění věku, pohlaví a zaměstnání.

Otázka č. 1: Kolik je Vám let?

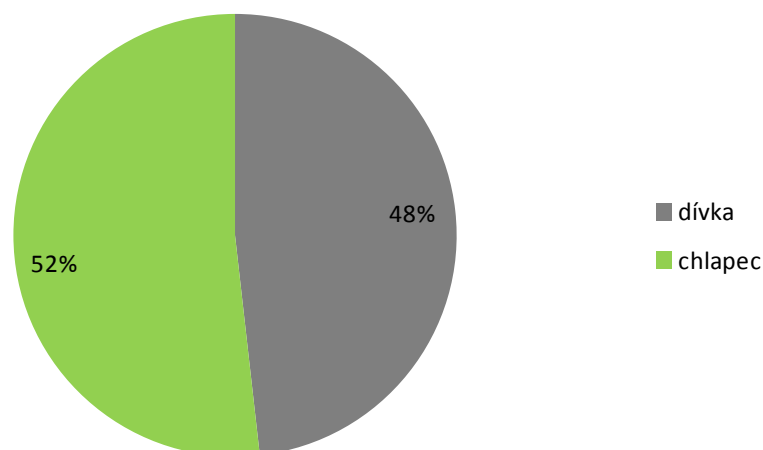
Soubor respondentů byl rozčleněn do tří věkových skupin. První skupina 10-13 let, byla zastoupena 47 osobami, což je 42% z celkového počtu osob. Skupinu 14-16 let tvořilo 39 respondentů tj. 35% z oslovených osob. Poslední skupinu 17-20 let tvořilo 26 osob tj. 23 % z celkového počtu 112 osob.



Graf 3. Věkové složení respondentů (vlastní zpracování)

Otázka č. 2: Pohlaví

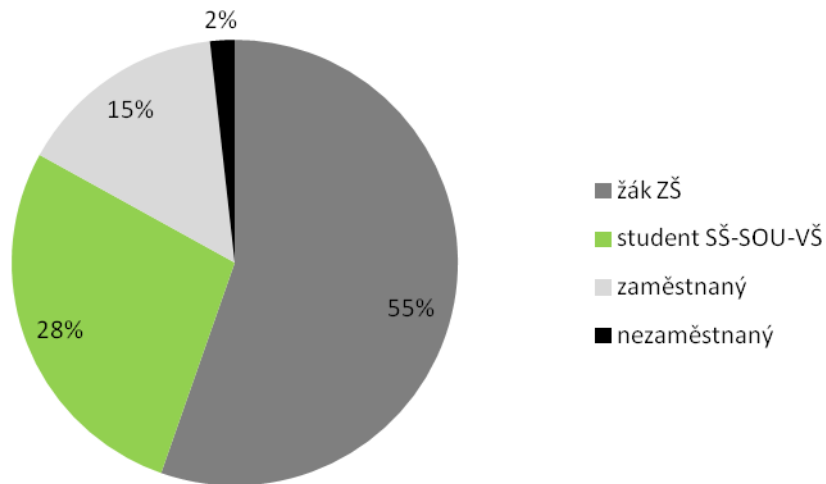
Členění respondentů podle pohlaví bylo poměrně vyrovnané. Dotazník vyplnilo 54 dívek, což činí 52% respondentů a 58 chlapců, kdy se jedná se o 52% z dotazovaných.



Graf 4. Pohlaví respondentů (vlastní zpracování)

Otázka č. 3: *Zaměstnání*

Třetí graf názorně ukazuje zařazení dotazovaných podle jejich zaměstnání. Největší skupinu tvořili žáci ZŠ, 62 osob tj. 55% z oslovených, druhé místo obsadila skupina 31 studentů tj. 28% dotazovaných, zaměstnaných osob bylo 17 tj. 15%. Nejméně zastoupenou skupinou byli nezaměstnaní v počtu 2 osob, což činí 2% respondentů.



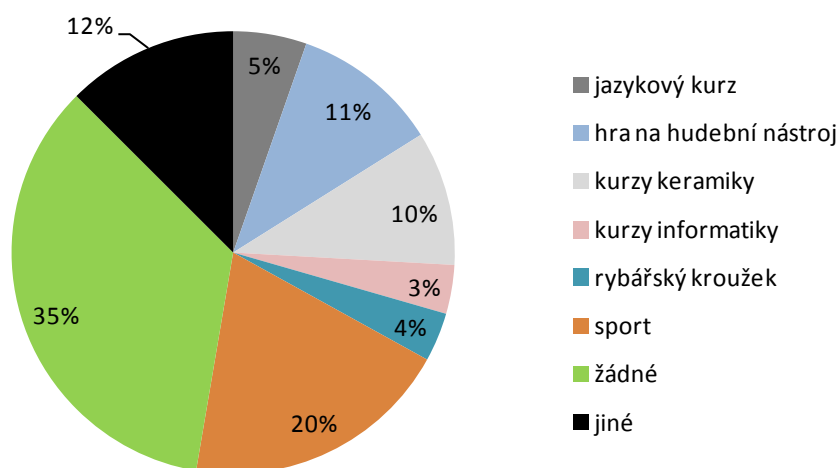
Graf 5. *Zaměstnání respondentů (vlastní zpracování)*

Dílčí otázka č. 1 – Které faktory považují adolescenti za rozhodující při výběru svých volnočasových aktivit?

Zájmy adolescentů jsou pestré, což znázorňuje graf u otázek č. 4, 5 a 6. Nevznikla žádná silná skupina, všechny druhy zájmových aktivit jsou rovnoměrně zastoupené. Peníze, považuje za limitující 58% cílové skupiny, jak je uvedeno v grafu u otázky č. 17.

Otázka č. 4: Jakým mimoškolním organizovaným aktivitám se věnujete?

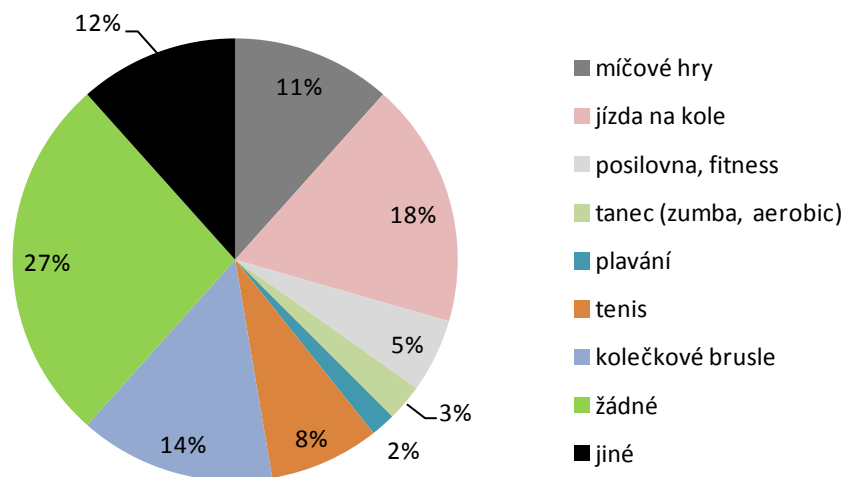
Na otázku, jakým mimoškolním aktivitám se věnujete, respondenti v nejvíce případech odpověděli žádným. Takto odpovědělo 39 osob tj. 35%. Sport si vybralo 22 respondentů tj. 20%. Skupina 14 osob tj. 12% se věnuje jiným, než nabídnutým aktivitám, dle dotazníku např. jízdě na koni, skautu a hasičům. 12 osob tj. 11% preferuje hru na hudební nástroj a 11 osob tj. 10% kurzy keramiky. Zbývající aktivity jsou zastoupeny jen v malých množstvích respondentů. Jazykový kurz navštěvuje 6 osob 5%, rybářský kroužek 5 osoby 4% a kurzy informatiky 3 osoby tj. 3% dotazovaných.



Graf 6. Mimoškolní aktivity respondentů (vlastní zpracování)

Otázka č. 5: *Která sportovní aktivita je vaše nejoblíbenější?*

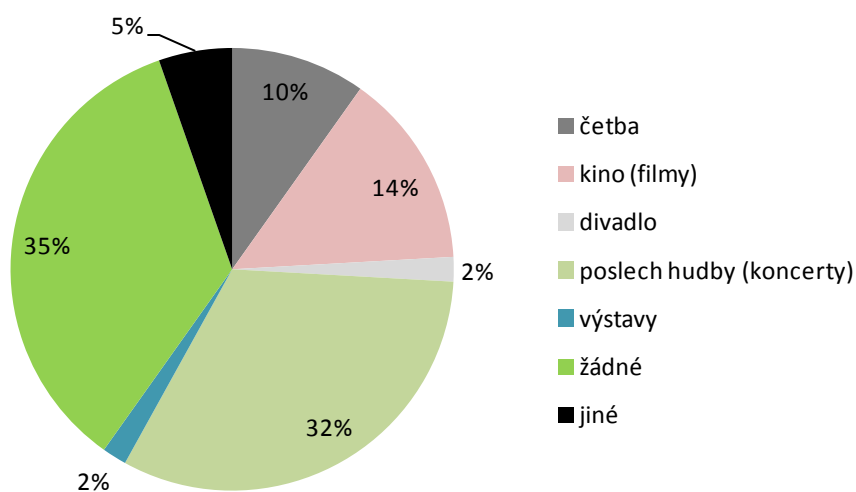
Otázkou jsem chtěla zjistit, které sportovní aktivity adolescenti upřednostňují. Ukázalo se, že jednoznačně zvítězila odpověď žádná, takto zaznamenalo do dotazníku svou odpověď 30 respondentů tj. 27%. Druhou nejčastější odpovědí byla jízda na kole pro 20 osob - 18%, následovala jízda na kolečkových bruslích v 16 případech tj. 14% dotazovaných. Skupina 13 osob - 12% se věnuje jiným, než nabídnutým aktivitám. V dotazníku bylo uvedeno, že např. jízdě na koni, běhu, lyžování. V oblíbenosti mládeže jsou i míčové hry u 13 respondentů tj. 11%. Mezi méně oblíbené sporty patří tenis v 9 případech (8%), v 6 případech posilovna (5%), na úplném konci pomyslného žebříčku jsou: tanec preferují 3 osoby (3%), plavání 2 osoby (2%) respondentů.



Graf 7. Sportovní aktivity respondentů (vlastní zpracování)

Otázka č. 6: *Která kulturní aktivita je vaše nejoblíbenější?*

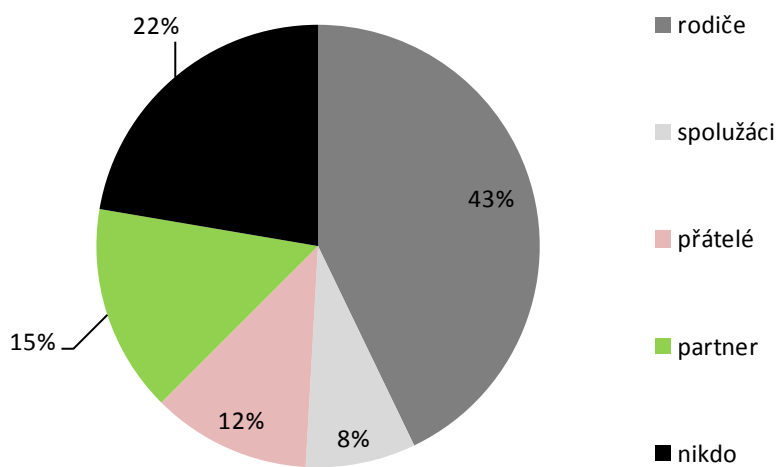
Prostřednictvím této otázky jsem chtěla vyzkoumat, které kulturní aktivity jsou nejoblíbenější pro respondenty. Nejvíce zastoupenou odpovědí bylo - žádné, takto odpovědělo 39 osob (35%), poslech hudby byl zastoupen 36 osobami, což je 32% dotazovaných. 16 respondentů (14%) zahrlo odpověď kino a nečekaně 11 osob (10% četbu). Zbývající kulturní aktivity byly zastoupeny v malých procentech, 6 dotazovaných tj. 5% odpovědělo jiné (tanci), 2 osoby tj. 2% odpověděly divadlo a další 2 osoby tj. 2% výstavy.



Graf 8. *Kulturní aktivity respondentů (vlastní zpracování)*

Otázka č. 19: *Kdo Vás nejvíc ovlivňuje při volbě způsobu trávení volného času o víkendů?*

Otázkou č. 19 jsem chtěla nalézt odpověď na to, kdo nejvíce ovlivňuje mládež při volbě způsobu volného času. Nejfrekventovanější zatrženou odpovědí rodiče byla u 48 osob tj. 43%. 25 respondentů tj. 22% odpovědělo nikdo a 17 osob tj. 15% uvedlo partnera. Poslední odpovědi u 13 dotazovaných tj. 12% jsou přátelé a 9 osob tj. 8% spolužáci.



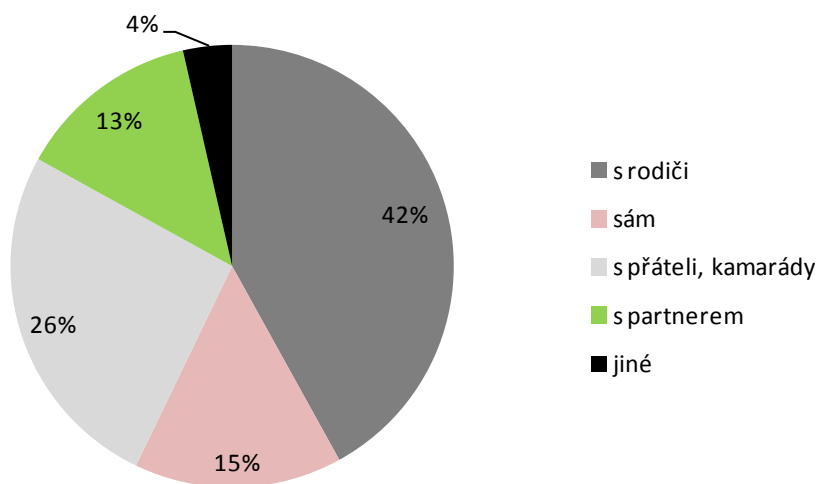
Graf 21. *Kdo adolescenty nejvíce ovlivňuje při výběru způsobu trávení času (vlastní zpracování)*

Dílčí otázka č. 2. - Tráví svůj čas aktivní nebo pasivní formou?

Respondenty lze rozdělit do tří základních skupin. Třetinu respondentů tvoří neaktivní lidé, druhou třetinu velmi aktivní lidé a poslední část něco mezi tím. Skupiny se prolínají ve sportu i kultuře.

Otázka č. 7: S kým trávíte nejčastěji volný čas o víkendech?

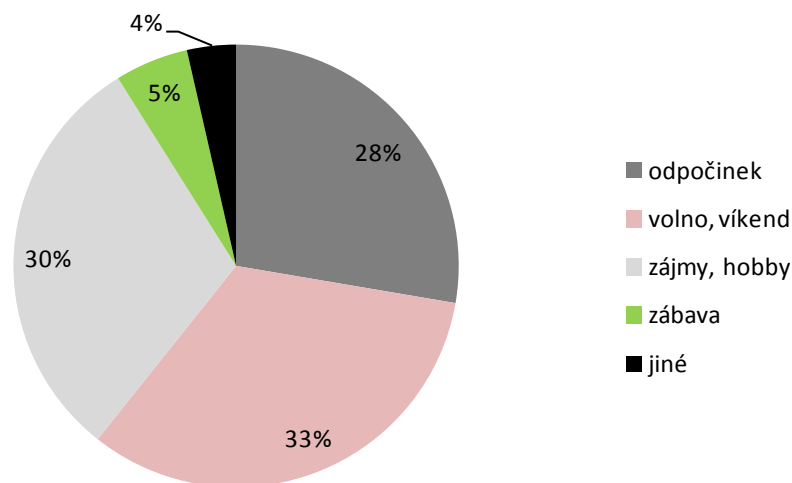
Většina respondentů tráví volný čas o víkendu s rodiči, takto odpovědělo 47 tj. 42% dotazovaných. Další velkou skupinu tvořila odpověď s přáteli, kamarády 29 osob tj. 26%, v 17 případech tj. 15% zahrhli odpověď sám. 15 osob tj. 13% uvedlo s partnerem a 4 osoby tj. 4% respondentů zvolili variantu jiné (s prarodiči).



Graf 9. S kým adolescenti tráví volný čas (vlastní zpracování)

Otázka č. 8: *Co pro vás představuje pojem „volný čas“?*

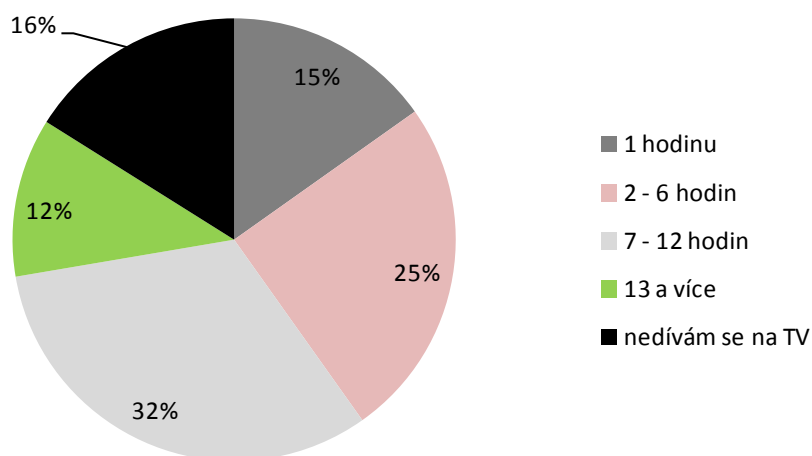
Předmětem této otázky bylo zjištění, co si účastníci výzkumu představují pod pojmem volný čas. Nejvíce zastoupenými odpověďmi byly u 37 osob tj. 33% volno, víkend a v 34 případech tj. 30% zájmy a hobby. Velká skupina 31 osob 28% zahrkla odpověď odpočinek. Málo zastoupená tvrzení byla zábava a jiné (2 x uvedli kamarádi a 2 x parta). Pro 6 dotazovaných tj. 5% zábava a pro 4 osoby tj. 4% respondentů.



Graf 10. *Jak si adolescenti představují volný čas (vlastní zpracování)*

Otázka č. 9: *Kolik času během víkendu trávíte u televize?*

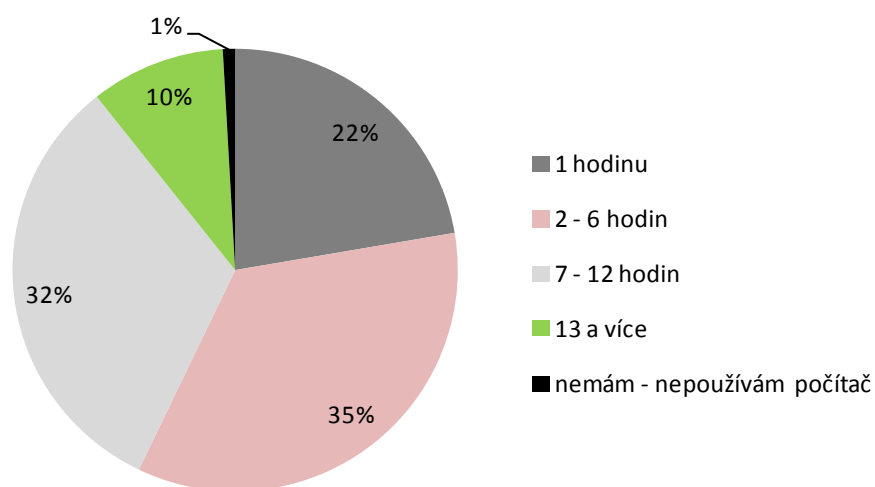
Nejčastější odpovědí na tuto otázku tvořilo rozmezí 7 - 12 hodin v 36 případech tj. 32%, velkou skupinu zastupovala odpověď 2 - 6 hodin u 28 osob tj. 25%. Poslední tři odpovědi byly poměrně vyrovnané. 18 respondentů tj. 16 % napsalo, že se na televizi nedívají, 17 tj. 15% jich uvedlo, že se dívají 1 hodinu a 13 osob tj. 12% tráví u televize více než 13 hodin.



Graf 11. *Množství času, které respondenti věnují televizi (vlastní zpracování)*

Otázka č. 10: *Kolik času během víkendu trávíte u počítače?*

Otázkou č. 10, jsem se snažila určit, kolik času během víkendu respondenti tráví u počítače. Nejvíce, 39 dotazovaných tj. 35% odpovědělo, že tráví u počítače 2-6 hodin. Druhá velká skupina 36 osob 32% tráví u počítače o víkendu 7-12 hodin. Hodinu na počítači tráví 25 respondentů tj. 22%, ale 13 a více hodin 11 osob tj. 10%. Počítač nevlastní 1 osoba tj. 1% účastníků výzkumu.



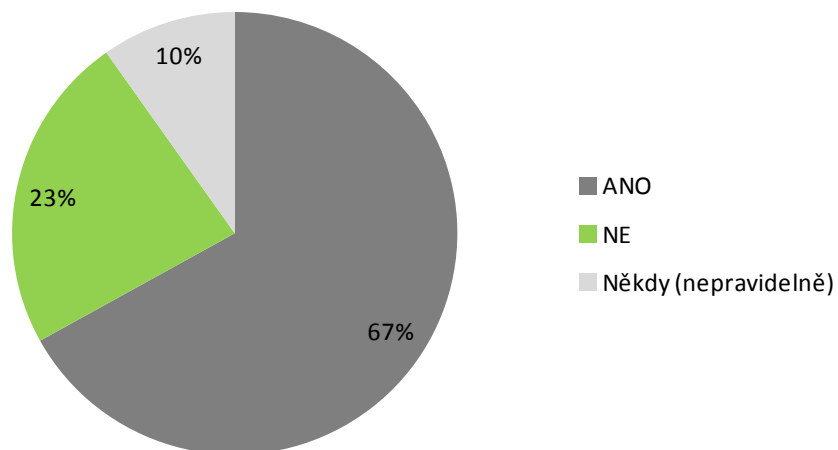
Graf 12. *Množství času, které respondenti věnují počítači (vlastní zpracování)*

Dílčí otázka č. 3 - Zajímají se rodiče o to, jak tráví volný čas jejich děti?

Na tuto otázku je přesvědčivá odpověď. Ano v 67%, ne 23% a někdy v 10% odpovědí.

Otázka č. 15: *Zajímají se Vaši rodiče o způsob, jakým trávíte svůj volný čas?*

Výsledek dotazu je uspokojivý. 75 respondentů tj. 65% uvedlo, že se o tom, jak tráví volný čas, jejich rodiče zajímají. 26 dotazovaných tj. 23% zadrželo, že se rodiče nezajímají a 11 osob tj. 10% sdělilo, že se zajímají, ale jen někdy.



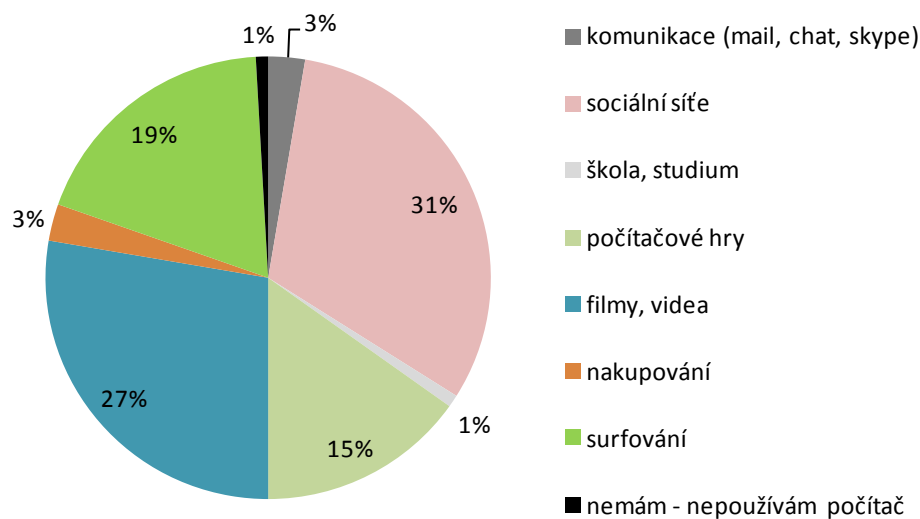
Graf 17. Informovanost rodičů o trávení volného času (vlastní zpracování)

Dílčí otázka č. 4 - Kolik volného času adolescenti věnují moderním informačním technologiím?

S politováním lze konstatovat, že ano. 2 - 6 hodin denně tráví u televize nebo počítače až 35% respondentů. Výsledek odpovídá současné situaci, potvrzený dotazníkovým šetřením a názorně zpracován v grafu u otázky č. 11. Jen 1% respondentů uvedlo, že se věnuje ve volném čase na „počítači“ přípravě do školy.

Otázka č. 11: Čemu věnujete nejvíc času při práci s počítačem?

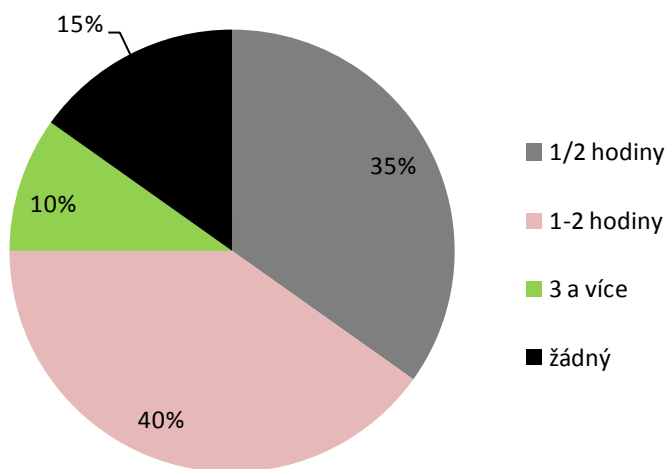
Na základě odpovědí z dotazníku největší množství času věnují respondenti při práci s počítačem sociálním sítím v 31 případech tj. 31%, následuje sledování filmů a videí v 31 případech tj. 27% z dotazovaných. Oblíbenou činností pro 21 osob tj. 19% je surfování a pro 17 osob tj. 15% hraní počítačových her. Zbývající odpovědi jsou uváděny jen malým počtem respondentů. Ke komunikaci využívají počítač 3 osoby tj. 3%, k nakupování také 3 osoby tj. 3% a ke studiu 1 osoba tj. 1% dotazovaných. Jeden respondent uvedl, že nemá počítač.



Graf 13. Čemu se respondenti nejvíce u počítače věnují (vlastní zpracování)

Otázka č. 12: *Jaké množství času o víkendu věnujete přípravě do školy?*

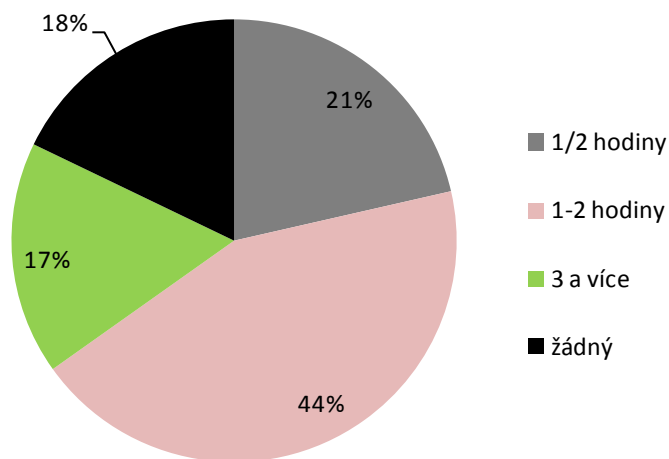
Z grafu je možno vyčíst, že nejvíc počítač využívá k přípravě do školy 1-2 hodiny 45 osob tj. 40% z celkového počtu odpovědí. ½ hodiny využívá počítač 39 dotazovaných tj. 35%, ale 17 respondentů uvedlo, že počítač k přípravě do školy nepoužívá. Neméně zatržených odpovědí 3 a více hodin, byla skupina o velikosti 10 osob tj. 10%.



Graf 14. Množství času věnovaného přípravě do školy (vlastní zpracování)

Otázka č. 13: *Jaké množství času o víkendu věnujete pomoci při domácích pracích?*

Většina dotazovaných 49 osob tj. 44% na otázku odpověděla, že domácím pracím věnuje 1 -2 hodiny. ½ hodiny doma pomáhá 24 respondentů tj. 21% a 3 a více hodin 19 osob tj. 17% účastníků výzkumu. 20 dotazovaných tj. 18% doma nepomáhá vůbec.



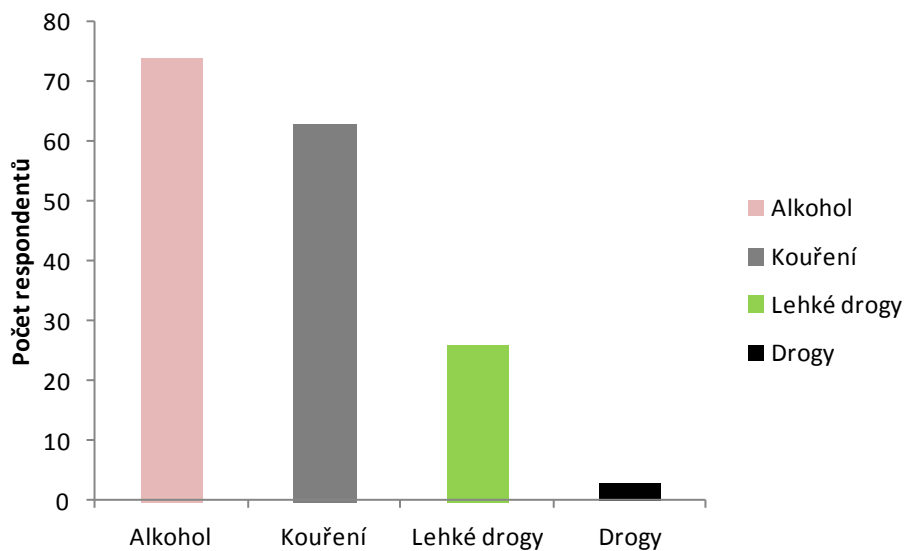
Graf 15. *Množství času věnovaného domácím pracím (vlastní zpracování)*

Dílčí otázka č. 5 - Zkusili některou z návykových látek? (alkohol, cigarety, drogy)

Této problematice se týkala pouze jedna otázka, množství odpovědí přehledně znázorněno v grafu.

Otázka č. 14: *Zkusil jsi?*

Jediná otázka, u které mohl respondent zatrhnout více než jednou odpověď. 74 respondentů odpovědělo, že ochutnali alkohol. 63 osob se přiznalo, že okusili cigaretu. 26 dotazovaných užilo lehké drogy a 3 drogy.



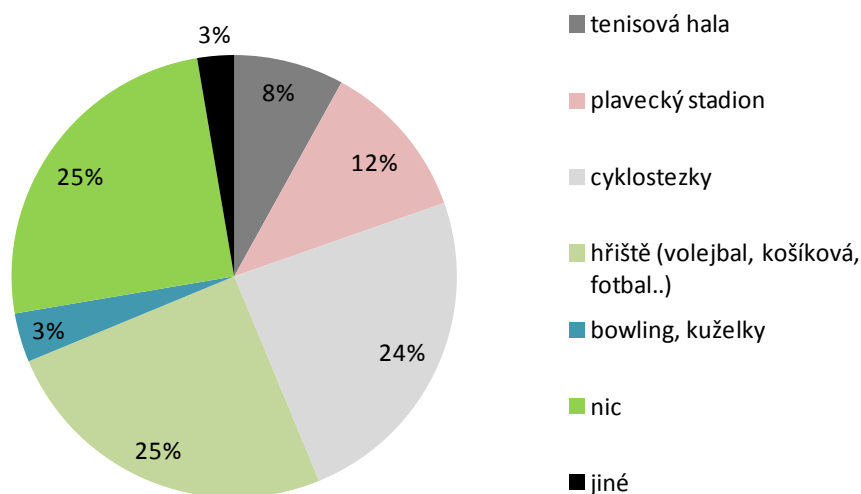
Graf 16. Zkušenost s návykovou látkou (vlastní zpracování)

Dílčí otázka č. 6 - Jsou spokojeni s nabídkou využití volného času v jejich obci?

Z dotazníku vyplývá, že spíše ne. 63% respondentů (viz. graf u otázky č. 18) uvádí, že za volnočasovými aktivitami nedojíždí, ale 58% respondentů tvrdí (viz. graf u otázky č. 17), že jim chybí peníze na volnočasové aktivity a považuje nabídku za nedostatečnou. Chybí jim některá vybavení a sportoviště (viz. graf u otázky č.16).

Otázka č. 16: *Co Vám chybí v místě vašeho bydliště pro využití volného času podle vašich představ?*

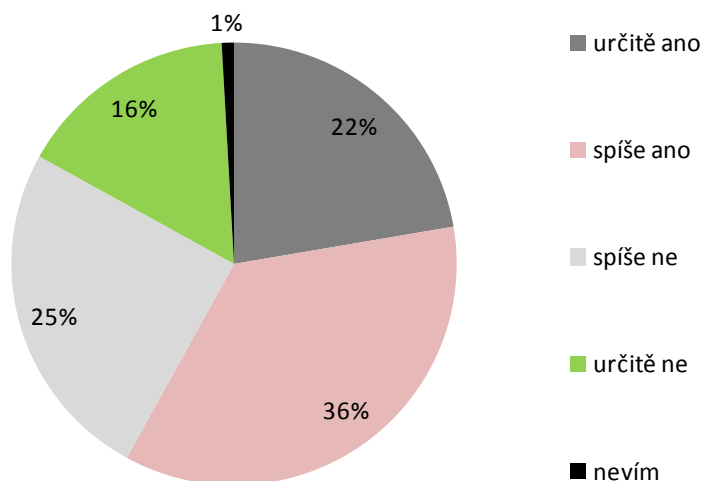
Tato otázka přinesla nečekané odpovědi. 28 respondentům tj. 25% nic nechybí a dalších 28 by uvítalo víceúčelové hřiště pro míčové hry. 27 dotazovaných tj. 24 % touží po nových cyklostezkách v okolí. 13 osobám tj. 12% chybí plavecký stadion a 9 osobám tj. 8% tenisová hala. 3 účastníci výzkumu tj. 3% by si přáli bowlingovou nebo kuželkovou dráhu a další 3 osoby jiné (mini golf).



Graf 18. *Náměty na vybavení obce o objekty pro využití volného času (vlastní zpracování)*

Otázka č. 17: *Je pro vás nedostatek peněz překážkou v provozování Vašich volnočasových aktivit?*

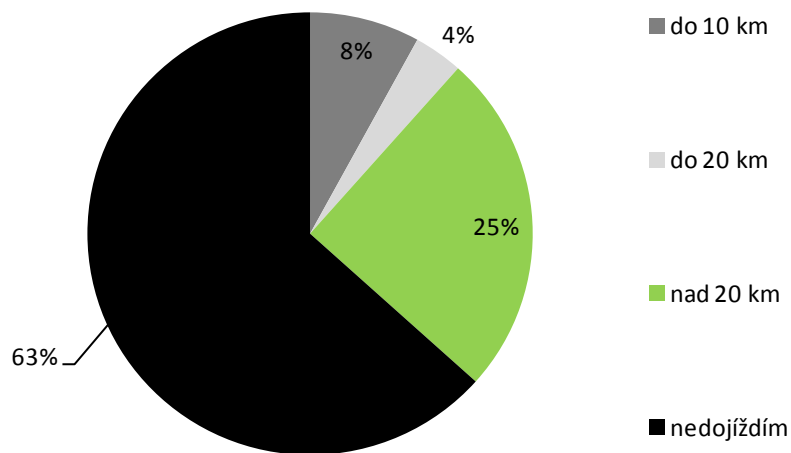
Na tuto otázku 40 respondentů tj. 36% odpovědělo, že je nedostatek peněz překážkou provozování volnočasových aktivit. Opačnou odpověď, spíše ne zahrlo 28 osob tj. 25%. Odpověď, že určitě ano uvedlo 25 osob tj. 22%, spíše ne, 18 osob tj. 16%. Nevěděl jak odpovědět pouze 1 respondent tj. 1%.



Graf 19. *Informace zda peníze hrají roli e volbě trávení volného času (vlastní zpracování)*

Otázka č. 18: *Jak daleko dojíždíte za svými volnočasovými aktivitami?*

Odezva respondentů na otázku je velmi uspokojivá. 71 osob tj. 63% odpovědělo, že za svými volnočasovými aktivitami nedojíždí. 28 tj. 25% jich zadrželo odpověď, že cestuje nad 20km. Zbývající odpovědi se projevily jen v malých procentech, 9 osob tj. 8% dojíždí do 10 km a 4 osoby tj. 4% z celkového počtu dotazovaných osob odpověděly do 20 km.



Graf 20. *Kolik km dojíždí adolescenti za svými volnočasovými aktivitami (vlastní zpracování)*

Hlavní výzkumná otázka - Jakým způsobem tráví svůj volný čas adolescenti o víkendu ve Veverské Bítýšce?

Dle odpovědí z dotazníku můžeme respondenty rozdělit zhruba do tří skupin. 1/3 dotazovaných je skupina málo pohybově aktivních, 1/3 velmi aktivních lidí a 1/3 něco mezi oběma extrémy. U sportovních aktivit byly zvoleny neoblíbenějšími tyto aktivity: 1. žádná sportovní aktivita (27%), 2. jízda na kole (18%) a 3. jízda na kolečkových bruslích (14%), názorně uvedeno v grafu č. 7. Nejvíce zastoupenými odpověďmi při výběru nejvyhledávanější kulturní aktivity byly vybrány: 1. žádné sportovní aktivity (35%), 2. poslech hudby (32%) a 3. kino (10%) viz graf č. 8.

4.3 Diskuse

Adolescence není snadné vývojové období. Náročné je pro adolescenty samotné, ale i pro rodiče. Střídají se v něm chvíle napětí a konfliktů, ale i radosti a uspokojení. Velkým problémem současnosti je nedostatek času rodičů na děti a umetání cestiček. Odkládání dětí k televizi, k počítači, způsobuje úbytek pohybových aktivit dětí a špatné stravovací návyky.

Za cíl své práce jsem si zvolila analýzu volnočasových aktivit adolescentů o víkendu v městysu Veverská Bítýška. Jedná se o originální skupinu s velkým věkovým rozsahem. Dotazníkové otázky jsem se snažila formulovat, tak aby postihly sledovanou problematiku. Mladší věkové skupině, mohlo činit problémy odhadnout, kolik hodin tráví u počítače, nebo televize.

Na dotazník odpovědělo 52% chlapců a 48% dívek. Ve Veverské Bítýšce, dle provedeného výzkumu ve skupině 10 - 13 let žije více chlapců i dívek než je celostátní průměr. Skupina 14 - 16 let je téměř identická, ale skupina 17-20 let má méně chlapců a více dívek než celostátní průměr. Hodnoty, které vyšly v dotazníku odpovídají údajům Českého statistického úřadu uvedené v grafu. č. 2 teoretické části.

Překvapila mě relativně nízká nezaměstnanost adolescentů, tu si vysvětluji výhodnou polohou obce. Naše obec se nachází v těsné blízkosti města Brna a Kuřimi. Ve Veverské Bítýšce je významným zaměstnavatelem firma Hartman Rico.

Způsob trávení volného času z velké části ovlivňuje rodina v 67% (graf u otázky č. 15). Aktivně strávený volný čas neovlivňuje jen fyzickou stránku člověka, ale i jeho psychické projevy. Průměrný věk cílové skupiny je 14,3 let.

Adolescenti se leckdy tváří, že je společné aktivity s rodinou už nezajímají. Pokud zjistíme proč a co jim vadí, lze situaci napravit. Společné aktivity, prožité s rodiči jsou přínosem pro obě strany, protože se při nich utužují vzájemné vztahy. Příklad rodičů je očividný, aktivní rodič má obvykle i aktivního potomka.

Odpovědi na otázku č. 15 potvrdily, že námětem pro trávení volného času a pro budoucí život dětem slouží vzor, který vidí u svých rodičů, ve způsobu, jak žijí, jaký je jejich životní styl, jaké uznávají hodnoty. Kategorii odpovědí „někdy“ si troufám přiřadit ke skupině odpovědí „ano“, a to z důvodu kritického postoje adolescentů ke svým rodičům. Dostáváme se pak k hodnotě 90 %. To je hodnota, kterou považuji za skutečnou.

Pokud se rodiče nezajímají o to, jak jejich dítě tráví svůj volný čas, podporují tím jejich orientaci k negativním společenským jevům. Trpí nudou a čas spolu s partou zahání vandalismem, kouřením, alkoholem a drogami.

Zájmy adolescentů jsou pestré, což znázorňuje graf u otázek č. 4, 5 a 6. Nevznikla žádná silná skupina, všechny druhy zájmových aktivit jsou rovnoměrně zastoupené. Peníze, považuje za limitující 58% cílové skupiny, jak je uvedeno v grafu u otázky č. 17. Vzhledem k tomu, že většina kroužků pro tuto věkovou skupinu je zřizována obcí, Základní školou a Základní uměleckou školou a ty se snaží náklady za poplatky minimalizovat, je tento údaj pozoruhodný.

Pozoruhodné bylo vysoké procento odpovědí respondentů, kteří se nevěnují žádným aktivitám, přičítám nezájmu mladých lidí o organizované aktivity v obci. Myslím si, že v této skupině je spousta osob věnující se poslechu hudby, jen tuto činnost nepovažují za kulturní aktivitu, protože potkávám mládež se sluchátky na uších při cestě do školy i v dopravních prostředcích. Bez této nezbytnosti se ani nehnu z domu. Neobvyklé bylo 10% zastoupení četby, očekávala jsem nižší hodnotu. Skupina 6 osob z první věkové kategorie 10 - 13 let v dotazníku uvedla, že se věnuje jiné kulturní aktivitě, tanci. Vysvětluji si to velmi úspěšným tanečním oborem v místní ZUŠ.

Potvrdil se mi odhad, že 2 - 6 hodin denně tráví u televize nebo počítače až 35% respondentů. Výsledek odpovídá současné situaci, potvrzený dotazníkovým šetřením

a názorně zpracován v grafu u otázky č. 11. Jen 1% respondentů uvedlo, že se věnuje ve volném čase na „počítači“ přípravě do školy.

Náročná byla otázka č. 14 „Zkusil jsi?“. Týkala se informace o tom, jaké mají zkušenosti respondenti s návykovými látkami. Měla jsem obavu z výsledku, zda bude otázka správně pochopena a odpovědi nebudou zkreslené. Vypovídající hodnoty dotazníku byly vysoké, a proto jsem si je pro relevanci ověřovala ve studii „Statistika Mládež a drogy“.⁵² K mému překvapení hodnoty z dotazníku odpovídaly hodnotám Jihomoravského kraje. Průměrný věk respondentů byl 14,3 let. V tomto věku je mládež velmi aktivní a odvážná, experimentuje a zkouší vše nové. Tabák společně s alkoholem bývají u nás první návykovou látkou, s níž se dítě setká, nebo která je mu nabídnuta. Myslím si, že pravidelná prevence ve školách, dostatečné informace rodičů o možných důsledcích a nebezpečí návykových látek, pozitivně ovlivní mládež při rozhodování o jejich užití.

Na otázku, jsou-li adolescenti spokojeni s nabídkou využití volného času v jejich obci, z výsledků dotazníku vyplývá, že spíše ne. 63% respondentů (graf u otázky č. 18) uvádí, že za volnočasovými aktivitami nedojíždí, ale 58% respondentů tvrdí (viz. graf u otázky č. 17), že jim chybí peníze na volnočasové aktivity a považuje nabídku za nedostatečnou. Chybí jim některá vybavení a sportoviště (graf u otázky č. 16). Myslím si, že v možnostech městečka je, aby byly vybudovány víceúčelová hřiště a rozšířena síť cyklostezek.

Při provádění samotného výzkumu mě potěšila reakce a zájem oslovených subjektů. Umožnili mi provést výzkum, zástupkyně ředitelky Základní školy a výchovná poradkyně požádaly o zaslání výsledků šetření. Oslovila jsem spolužáky a kamarády mých dcer a poprosila je o zaslání dotazníku emailem dalším kamarádům. Návratnost dotazníků byla příznivá a to celých 84 %.

Způsoby trávení volného času současných adolescentů jsou velmi rozmanité, přesto z výsledku šetření vyplývá několik obecnějších ukazatelů. Významným specifickým znakem je výše zmiňovaná rozmanitost trávení volného času. Je dána celou řadou příležitostí, možností a způsobů volnočasových aktivit, které poskytuje současná doba.

⁵² <http://www.akluby.cz/Files/DrogyAMladez-Vyzkum10.pdf>

Dalším společným rysem u značného počtu adolescentů je určitý sklon k nenáročným aktivitám, tedy k pasivnímu trávení volného času. Nejvíce je to zjevné na ukazatelích trávení volného času u počítače a také značná frekvence nejoblíbenější činnosti, jakou je četba časopisů a sledování televize. Naopak mnohem méně frekventovanými činnostmi se jeví návštěva divadel, výstav a koncertů. Je pravdou, že proti četnosti těchto sklonů se rodí a rozšiřují skupiny mladých lidí, toužících po aktivním vyžití, s chutí cestovat a věnovat se sportu. Výzkumné šetření rovněž ukázalo, že se do trávení volného času stále více odráží ekonomický faktor. Finance ovlivňují místo, frekvenci i způsob volnočasových činností.

5 ZÁVĚR

Často slýcháme názor, že dnešní děti jsou jiné. Nemyslím si, že je toto tvrzení pravdivé. Dnešní děti nejsou ani lepší, ale ani horší, než jsme byli my. Odlišují se od nás prostředím, možnostmi a dalšími vlivy, které určuje současná doba. Působí na děti od nejútlejšího věku, formují jejich osobnost, vytyčují jejich životní styl. Z tohoto důvodu je žádoucí podílet se nejen na vzdělávání, ale také na výchově volného času.

Cílem celé bakalářské práce bylo zjistit, jak mládež ve věku 15 – 20 let nejraději tráví svůj volný čas, které aktivity upřednostňují, či naopak nevyhledávají, co nebo kdo má nejvýraznější vliv na rozhodování o způsobu provozování jejich volnočasových aktivit.

Volný čas mohou mladí lidé trávit různými způsoby. Důležité je, aby volnočasové aktivity obohacovaly život mládeže a měly pozitivní vliv na správný vývoj každého jedince. Fenomémem dnešní doby je počítač a internet, které mohou být využity různými způsoby. Určitě nelze jednoznačně říci, že čas strávený u počítače je špatně využit, avšak tato činnost by neměla vyplňovat většinu volného času. Na úkor času stráveného u počítače, dorůstající mládeži nezbyvá čas na pohybové aktivity, což může negativně ovlivnit jejich zdravotní stav. Provedla jsem dotazníkové šetření, které zahrnovalo 112 respondentů a sledovaný vzorek se skládal z žáků, studentů, nezaměstnaných i pracujících mladých lidí. Průzkumem jsem zjistila, že většina z dotazovaných vlastní počítač, ať už společně s rodinnými příslušníky nebo sám. Nejpočetnější skupina 39 respondentů u počítače o víkendu stráví 2 - 6 hodin.

Nutností se stává brát ohled na tzv. závadné volnočasové aktivity, kam patří drogy, alkohol, hrací automaty, kriminalita. Dá se předpokládat, v jaké skupině mladých lidí se mohou tyto formy patologických jevů objevovat. Důvodem může být špatné rodinné zázemí s rodiči alkoholiky, citové zanedbávání, ale i příliš zaměstnaní rodiče.

Dnešní doba přináší, mimo jiné, určité požadavky, které mohou volný čas ovlivňovat. Může se jednat o zdokonalování jazykových dovedností, udržování fyzické kondice či požadavky na reprezentativní vzhled. Tyto volnočasové aktivity mají dopad na budoucí kariéru a život člověka.

Po roce 1989 došlo k obohacení volnočasových aktivit. Přišly nové možnosti v cestování, začaly se organizovat se různé neformální akce, studentské festivaly a rozšířila se nabídka kulturních možností.

Volnočasové aktivity jsou důležitou součástí lidského života. Pomáhají při utváření mezilidských vztahů, vytvářejí přátelská pouta, smývajících sociální rozdíly (např. při týmových sportech se setkávají lidé různého vzdělání a sociálního postavení). Volný čas je důležitou součástí života každého z nás, ale v případě dětí a mládeže je nutné věnovat pozornost tomuto fenoménu obzvláště, protože ovlivňuje názory a hodnotový žebříček v dalších letech jejich života.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. Obce, kraje, hl. m. Praha: Úředníci obcí a krajů ; Obecní policie: podle stavu k Ostrava: Sagit, [2002?]-. ISSN 978-80-7208-800-3.
2. BÁRTLOVÁ, Sylva. *Vybrané kapitoly ze sociologie medicíny*. 4. dopl. vyd. Brno: IDVPZ, 1999, 125 s. ISBN 8070132736.
3. DOŇKOVÁ, Olga. *Vývojová psychologie*. Brno: Institut mezioborových studií, 2011, 152 s.
4. DUFFKOVÁ, Jana, Lukáš URBAN a Josef DUBSKÝ. *Sociologie životního stylu*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky, 2007, 125 s. ISBN 978-80-7251-266-9.
5. EICHLER, Karel. *Paměti panství veverského*. Brno:Obecní úřad ve Veverské Bítýšce, 1995,536 s.
6. HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008, 239 s. ISBN 978-80-7367-473-1.
7. HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, 176 s. ISBN 80-7178-927-5.
8. KOTULÁN, Jaroslav. *Zdravotní nauky pro pedagogy*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2005, 258 s. ISBN 8021038446.
9. KRAUS, Blahoslav. *Středoškolská mládež a její svět na přelomu století*. Brno: Paido, 2006, 156 s. ISBN 80-7315-125-1.
10. KRAUS, Blahoslav, Miloslav JŮZL a Monika TANNENBERGEROVÁ. *Teorie výchovy*. Brno: Institut mezioborových studií, 2011, 92s.
11. KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ. *Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido - edice pedagogické literatury, 2001, 199 s. Edice pedagogické literatury. ISBN 8073150042.

12. KRIEGELOVÁ, Marie. *Záměrné sebepoškozování v dětství a adolescenci*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008, 174 s. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2333-4.
13. LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006, 368 s. Psyché (Grada). ISBN 8024712849.
14. MACEK, Petr. *Adolescence: psychologické a sociální charakteristiky dospívajících*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1999, 207 s. ISBN 80-7178-348 - x.
15. MÍČEK, Libor. *Duševní hygiena*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1984, 207 s., příl. Učebnice pro vysoké školy.
16. MUŽÍK, Vladislav a Milada KREJČÍ. *Tělesná výchova a zdraví: zdravotně orientované pojetí tělesné výchovy pro 1. stupeň ZŠ*. Vyd. 1. Olomouc: Hanex, 1997, 139 s. Tělesná výchova a zdraví. ISBN 80-85783-17-7.
17. PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2002, 231 s. ISBN 8071787116.
18. PRŮCHA, Jan. *Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000, 269 s. ISBN 80-7178-399-4.
19. PŘADKA, Milan. *Kapitoly z dějin pedagogiky volného času*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1999, 93 s. ISBN 80-210-2033-4.
20. RADVAN, Eduard a Michal VAVŘÍK. *Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách*. Brno: Institut mezioborových studií, 2009, 57s.
21. SKORUNKOVÁ, Radka. *Úvod do vývojové psychologie*. Vyd. 4. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011, 69 s. ISBN 9788074351150.
22. SMÉKAL, Vladimír. *Přehled psychologie osobnosti*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985, 248 s.
23. SPOUSTA, Vladimír. *Metody a formy výchovy ve volném čase: kultura a umění ve výchově*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, c1996, 82 s. ISBN 8021012757.

24. ŠMAHEL, David. *Psychologie a internet: děti dospělými, dospělí dětmi*. Praha: Triton, 2003, 158 s. Psychologická setkávání. ISBN 80-7254-360-1.
25. *Utváření a vývoj osobnosti: psychologické, sociální a pedagogické aspekty*. Vyd. 1. Editor Vladimír Smékal, Petr Macek. Brno: Barrister & Principal, 2002, 264 s. Psychologie (Barrister & Principal). ISBN 80-85947-83-8.
26. VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000, 522 s. ISBN 80-7178-308-0.
27. VÁŽANSKÝ, Mojmír. *Základy pedagogiky volného času*. 2. upr. a dopl. vyd. Brno: Print-Typia, 2001, 175 s. ISBN 8086384004.
28. Veverská Bítýška: historie. [online]. [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <http://www.obecveverskabityska.cz/page.php?section=historie&show=historie>
29. Wikipedia: Veverská Bítýška. [online]. [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Veversk%C3%A1_B%C3%ADt%C3%BD%C5%A1ka
30. Český statistický úřad: veřejná databáze. [online]. [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabdetail.jsp>.
31. Český statistický úřad: Sčítání lidu, domů a bytů 2011. [online]. [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabdetail.jsp>.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČSÚ - Český statistický úřad

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1. Mapa Veverské Bítýšky z roku 1826.....	39
Obrázek 1. Mapa Veverské Bítýšky z roku 2013.....	39

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1. Počet obyvatel ve Veverské Bítýšce.....	40
Graf 2. Struktura obyvatel v České republice a ve Veverské Bítýšce.....	41
Graf 3. Věkové složení respondentů.....	49
Graf 4. Pohlaví respondentů.....	49
Graf 5. Zaměstnání respondentů.....	50
Graf 6. Mimoškolní aktivity respondentů.....	51
Graf 7. Sportovní aktivity respondentů.....	52
Graf 8. Kulturní aktivity respondentů.....	53
Graf 9. S kým adolescenti tráví volný čas.....	55
Graf 10. Jak si adolescenti představují volný čas.....	56
Graf 11. Množství času, které respondenti věnují televizi.....	57
Graf 12. Množství času, které respondenti věnují počítači.....	58
Graf 13. Čemu se respondenti nejvíce u počítače věnují.....	60
Graf 14. Množství času věnovaného přípravě do školy.....	61
Graf 15. Množství času věnovaného domácím pracím.....	62
Graf 16. Zkušenost s návykovou látkou.....	63
Graf 17. Informovanost rodičů o trávení volného času.....	59
Graf 18. Náměty na vybavení obce o objekty pro využití volného času.....	64
Graf 19. Informace zda peníze hrají roli e volbě trávení volného času.....	65
Graf 20. Kolik km dojíždí adolescenti za svými volnočasovými aktivitami.....	66
Graf 21. Kdo adolescenty nejvíce ovlivňuje při výběru způsobu trávení času.....	54

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Dotazník

PŘÍLOHA1 : DOTAZNÍK

Dobrý den,

jmenuji se Zdeňka Perková, studuji ve 3. ročníku bakalářského studia na Univerzitě Tomáše Bati, Fakulta humanitních studií, Institut mezioborových studií Brno. Pracuji na bakalářské práci na téma: **Víkend v městysu- analýza trávení volného času z pohledu adolescentů**, součástí této práce je provedení a vyhodnocení dotazníkového šetření. Získané informace budou použity pouze pro potřeby mé bakalářské práce. Dotazník je anonymní. Při vyplňování dotazníku si vyberte pouze jednu odpověď, kromě otázky č. 14, kde prosím odpovzte na všechny otázky. Otázky č. 4,5,6,7,8a 16 jsou otevřené, stačí na ně jen stručná odpověď.

Předem děkuji za ochotu.

1. Kolik je Vám let?

- a) 10-13
- b) 14-16
- c) 17-20

2. Jste:

- a) dívka
- b) chlapec

3. Vaše zaměstnání:

- a) žák ZŠ
- b) student SŠ- SOU- VŠ
- c) zaměstnaný
- d) nezaměstnaný

4. Jakým mimoškolním organizovaným aktivitám se věnujete?

- a) jazykový kurz
- b) hra na hudební nástroj
- c) kurzy keramiky
- d) kurzy informatiky
- e) rybářský kroužek
- f) sport
- g) žádné
- h) jiné:.....

5. Kterým sportovním aktivitám dáváte přednost?

- a) míčové hry
- b) jízda na kole
- c) posilovna, fitness
- d) tanec (zumba, aerobic)
- e) plavání
- d) tenis
- f) kolečkové brusle
- g) žádné
- h) jiné:

6. Kterým kulturním aktivitám dáváte přednost?

- a) četba
- b) kino
- c) divadlo
- d) poslech hudby (koncerty)
- e) výstavy
- f) žádné
- g) jiné:

7. S kým trávíte nejčastěji volný čas o víkendech?

- a) s rodiči
- b) sám
- d) s přáteli, kamarády
- e) s partnerem
- f) jiné:

8. Co pro vás představuje pojem „volný čas“?

- a) odpočinek
- b) volno, víkend
- c) zájmy, hobby
- d) zábava
- e) jiné:

9. Kolik času během víkendu trávíte u televize?

- a) 1 hodinu
- b) 2 - 6 hodin
- c) 7 – 12 hodin
- d) 13 a více
- e) nedívám se na TV

10. Kolik času během víkendu trávíte u počítače?

- a) 1 hodinu
- b) 2 - 6 hodin
- c) 7 – 12 hodin
- d) 13 a více
- e) nemám – nepoužívám počítač

11. Čemu věnujete nejvíc času při práci s počítačem?

- a) komunikace (mail, chat, skype)
- b) sociální sítě
- c) škola, studium
- d) počítačové hry
- e) filmy, videa
- f) nakupování
- g) surfování
- h) nemám - nepoužívám počítač

12. Jaké množství času o víkendu věnujete přípravě do školy?

- a) ½ hodiny
- b) 1 -2 hodiny
- c) 3 a více
- d) žádný

13. Jaké množství času o víkendu věnujete pomoci při domácích pracích?

- a) ½ hodiny
- b) 1 -2 hodiny
- c) 3 a více
- d) žádný

14. Zkusil jsi? (prosím odpovězte na všechny otázky)

- a) alkohol
- b) kouření
- c) měkké drogy (marihuana, extáze)
- d) drogy

15. Zajímají se Vaši rodiče o způsob, jakým trávíte svůj volný čas?

- a) ano
- b) ne
- c) někdy (nepravidelně)

16. Co Vám chybí v místě vašeho bydliště pro využití volného času podle vašich představ?

- a) tenisová hala
- b) plavecký stadion
- c) cyklostezky
- d) hřiště (volejbal, košíková, fotbal....)
- e) bowling, kuželky
- f) žádné
- g) jiné:.....

17. Je pro vás nedostatek peněz překážkou v provozování Vašich volnočasových aktivit?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) určitě ne
- e) nevím

18. Jak daleko dojíždíte za svými volnočasovými aktivitami?

- a) do 10 km
- b) do 20 km
- c) nad 20 km
- d) nedojíždím

19. Kdo Vás nejvíc ovlivňuje při volbě způsobu trávení volného času o víkendu?

- a) rodiče
- b) spolužáci
- c) přátelé
- d) partner
- e) nikdo